MAGAZIN

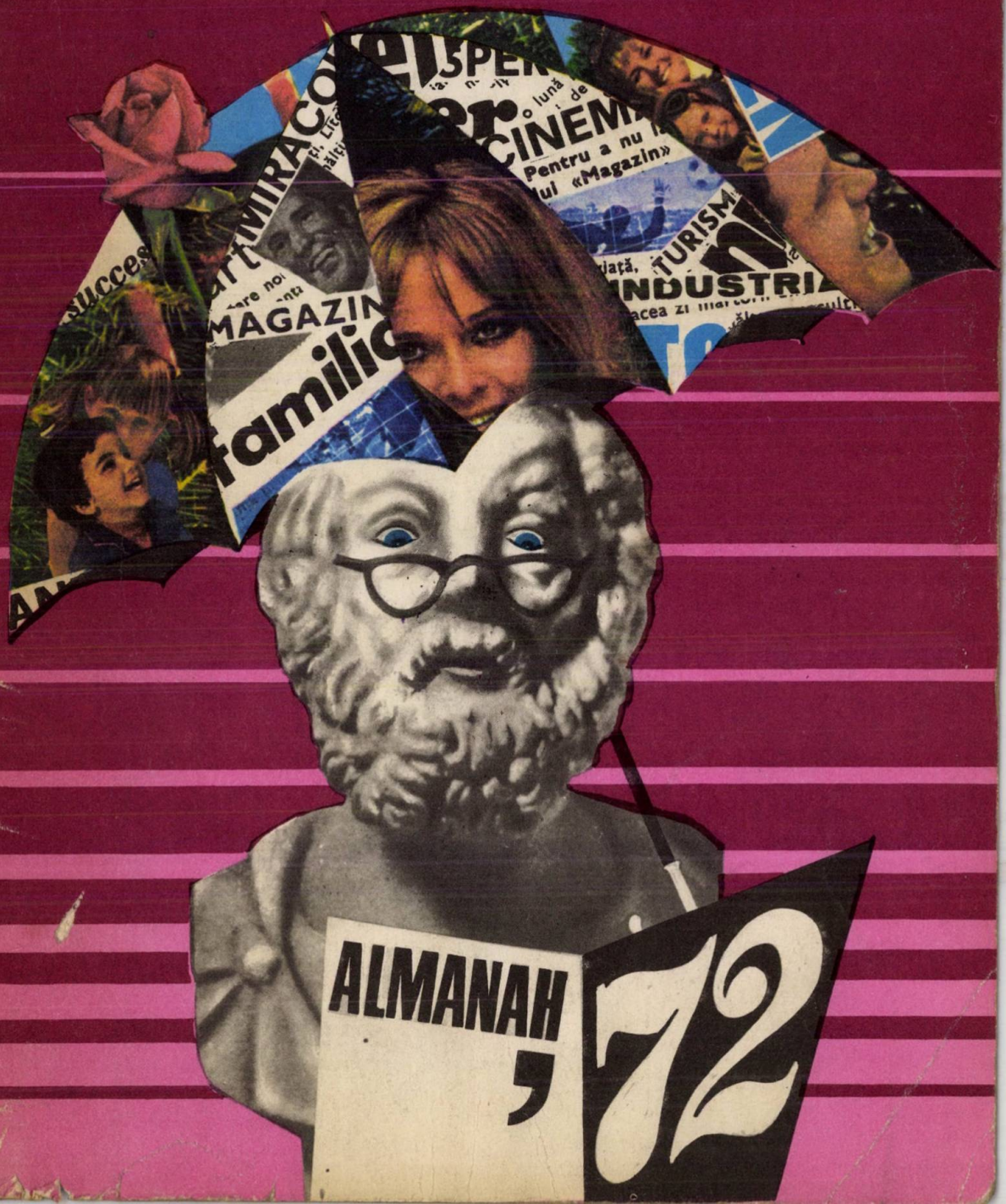

1972 ALMANAH MAGAZIN • 1972 ALMANAH MAGAZIN

STOFE FINE

produse de mare tradiție ale fabricii

LIBERTATEA - SIBIU

LA MULȚI ANI

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
Nr. .....

Fotografia color din pag. I este realizată de
cititorul IULIU MARTIN din Timişoara

LA HOTARUL DINTRE ANI

Să încercăm un bilanț al anului 1971? Încercarea ni se pare temerară: a fost atît de bogat anul pentru patria noastră încît teamă ne e că nu vom putea enumera nici măcar reușitele de prim ordin. Să nu vorbim despre marile succese dobîndite printr-o muncă plină de abnegație? Nu ne-ar ierta-o nimeni, nici unul dintre milioanele de oameni harnici, drepți și cinstiți care muncesc cu atîta avînt pentru înălțarea patriei. Nu ne rămîne decît să alegem o cale de compromis: să spicuim din istoria acestui an cîteva, puține dintre momentele mai importante.

Am zis «istorie» și nu întîmplător. Pentru că anul '71 a fost poate unul dintre cei mai fructuoși ani ai istoriei României moderne. O demonstrează miile de fapte de ordin economic, politic, social, cultural. Atît de multe încît nu știi pe care să-l alegi spre argumentare.

Am putea bunăoară aminti că sarcinile sporite ale planului de stat, pentru primul an al cincinalului 1971—1975 au fost depășite și că din datele statis-

tice ale primelor 11 luni reiese că s-au obținut bunuri de miliarde peste plan. Am putea tot atît de bine aminti că, în acest an, șantierele țării s-au înmulțit, dintre schelele lor răsărind noi uzine, fabrici, combinate, instituții sociale și culturale. Că la Porțile de Fier, marea hidrocentrală a fost terminată, că la Mintia, Rogojelu, Brăila au fost conectate noi grupuri electrogene, că la Tîrgoviște, Uzina de oțeluri aliate crește într-un ritm de basm, ca și fabricile de calculatoare de la Tg. Mureș și București, ca și noua uzină «Independența» din Sibiu ș.a.m.d. Am putea vorbi despre zeci de fabrici date în funcțiune în acest an precum Uzina de construcții metalice Caransebeș, Întreprinderea mecanică Suceava, Laminorul de benzi la cald și furnalul de 1700 m³ de la Combinatul siderurgic Galați, am putea aminti numele a zeci de instalații și fabrici chimice, de combinate de materiale de construcții, de filaturi și țesătorii noi, de miile de hectare scoase de sub primejdia apelor freatice și de coloșii care urcă azi apa din Dunăre pe dealurile Dobrogei sau fertilizează nisipurile Cîmpiei Olteniei. Dar de cîte oare din cele întîmplate în acest an n-am putea vorbi!

Anul '71 a fost un an cu roade bogate în industrie și în agricultură, în știință și cultură. Dar a spune numai atît înseamnă a omite cîteva lucruri fără de care aceste succese — care înscriu România printre țările cu cea mai dinamică dezvoltare din lume — ar fi mai greu de înțeles.

Anul '71 a fost anul celei de-a 50-a aniversări a gloriosului Partid Comunist Român, conducătorul iubit și urmat de întreaga noastră națiune socialistă, cu fierbintea credință pe care ți-o dă siguranța că el este trup din trupul poporului și sînge din sîngele poporului și că rațiunea lui de a fi este fericirea oamenilor muncii, asigurarea libertății și dezvoltării patriei socialiste.

Anul '71 a fost un an al perfecționării, primul an al Planului cincinal 1971—1975; an în care s-au adoptat o seamă de legi de cea mai mare importanță pentru dezvoltarea în continuare a țării. 1971 a fost anul în care a avut loc Plenara din noiembrie care a adoptat amplul Program elaborat de tovarășul Nicolae Ceaușescu privind îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educației socialiste a maselor, așezarea relațiilor din societatea noastră pe temelia principiilor eticii și echității socialiste și comuniste, Program care va sta de aci încolo la baza întregii vieți a poporului nostru, hotărît să construiască nu numai o țară industrial-agrară avansată dar și o societate a dreptății și omeniei, o societate bazată pe înaltele principii ale moralei comuniste, o țară în care toți oamenii trăiesc și muncesc în chip comunist.

Am încheiat anul '71 cu mari succese. Avem în față un drum clar trasat de partid, obiective clare în construcția economică, socială, cultural-educativă, obiective pe care poporul nostru este hotărît să le îndeplinească, pentru ridicarea României pe cele mai înalte culmi ale civilizației și progresului socialist.

1971 a fost, așa cum spuneam la începutul acestor rînduri, un an rodnic. Să ne amintim, stimați cititori, prin intermediul imaginilor cîteva momente din istoria acestui an în care poporul nostru harnic și talentat a înscris atîtea fapte remarcabile.

M. RADIAN

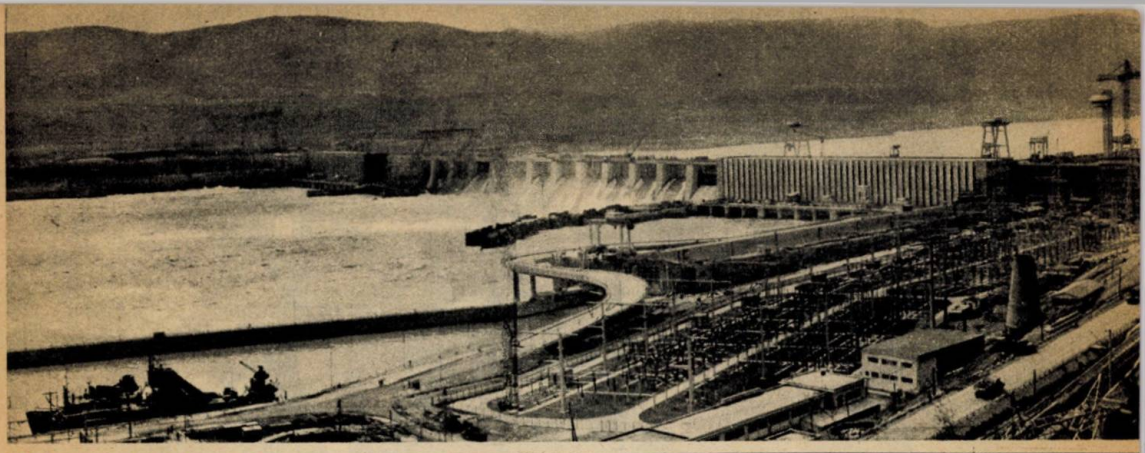

30 octombrie '71, ora 12 și 14 minute. Moment care va rămîne adînc încrustat în memoria nu numai a constructorilor dar și a istoriei țării noastre: ultima turbină din cele șase turbine uriașe ale Hidrocentralei Porțile de Fier este conectată la sistemul energetic național, semn că marea hidrocentrală de pe Dunăre, care poate rivaliza sub raportul indicatorilor tehnico-economici cu cele mai moderne hidrocentrale mari din lume, a fost terminată.

Este cununa a șapte ani de eforturi eroice a zeci de mii de constructori

Am ajuns astfel să producem în 1971, 39 miliarde de kWh. Acum, pe Lotru, pe Someș, pe Olt, la Mintia, Rogojelu, constructorii lucrează de zor pentru a oferi sălbei țării noi surse energetice.

Și dacă Hidrocentrala de pe Dunăre ne-a adus un plus de peste 1 000 MW, în perioada pînă la sfîrșitul cincinalului, constructorii de termo și hidrocentrale vor da în funcțiune nu mai puțin de 6 000 MW, ceea ce va permite României industrializate să dispună anual de 58 miliarde de kWh, adică aproape dublul producției din 1970.

Trei imagini dintr-un județ aflat în sud-estul țării, în primul an al cincinalului.

1. Noul port Mahmudia legat de exploatarea amintită prin 5 km de benzi rulante de transport.

2. Tulcea peștelui, Tulcea porumbului, Tulcea Deltei însingurate devine acum și Tulcea industriei metalurgice moderne. Pentru Tulcea, anul 1971 a însemnat, între altele, deschiderea marelui șantier al uzinei de alumină, a cărei machetă v-o prezentăm mai jos.

3. Exploatarea de la Mahmudia, una dintre cele mai tinere exploatări miniere ale țării, dacă nu chiar cea mai tînără și care livrează calcarul metalurgic necesar marelui combinat siderurgic din Galați.

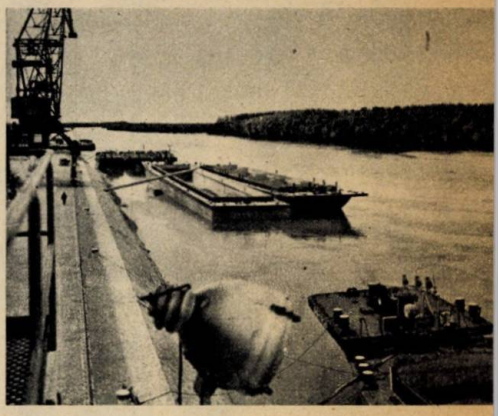

1

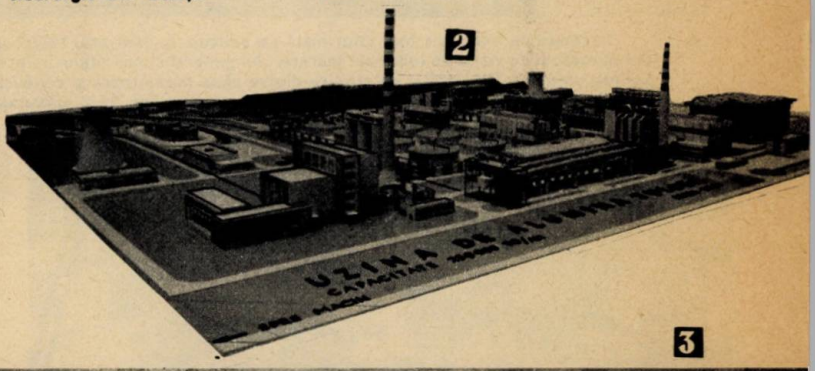

2

3

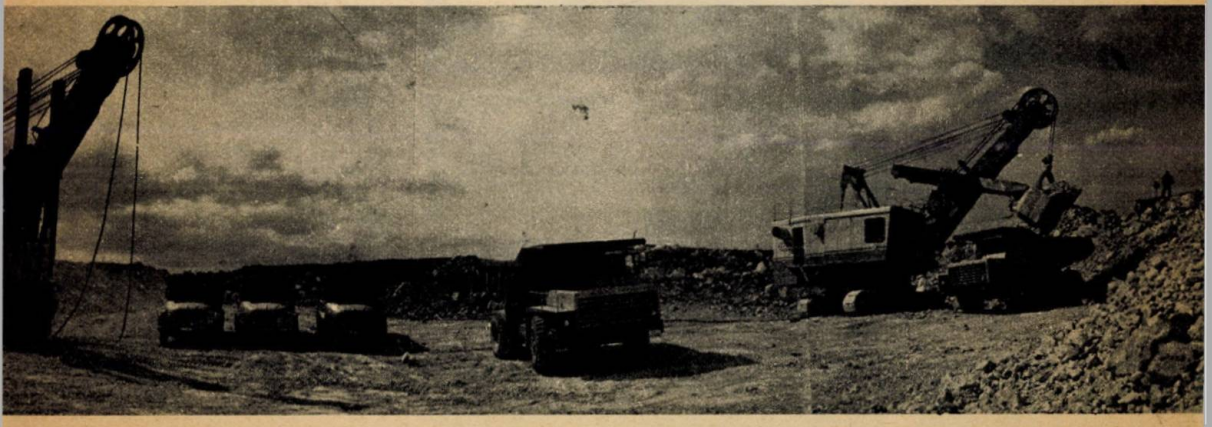

Imaginea de mai sus a fost imprimată pe peliculă la Şantierul Naval din Turnu Severin, cu prilejul uneia din numeroasele vizite de lucru ale secretarului general al partidului în întreprinderi, pe şantiere şi pe ogoare. Strînsa uniune sufletească şi de gîndire dintre clasa muncitoare şi conducătorul partidului şi statului nostru, încrederea nețărmurită în partid, iată ce exprimă elocvent, ca şi atîtea altele, această imagine.

Noua Slobozie, simbol al îngemănării Bărăganului agricol cu marile potenţe ale chimiei socialiste moderne. Puternicul Combinat de îngrăşăminte azotoase se află la această oră aproape de probele tehnologice iar lîngă el se naşte noul oraş a cărui vedere parţială v-o oferim alăturat.

Este unul dintre combinatele care vor permite României să producă în 1975 o cantitate de îngrăşăminte chimice de 2,5 ori mai mult decît în 1970 sau 200 kg la fiecare ha.

Imagine de pe platforma industrială Militari: noua fabrică de bioxid de carbon, aflată acum în probe tehnologice. Fabrica a fost amplasată în vecinătatea termocentralei Militari, astfel încît fumul industrial al termocentralei este utilizat la ea ca materie primă. Se demonstrează astfel că: primo — nu este adevărat că din fum te alegi cu... fumul; secundo — noua fabrică contribuie la diminuarea poluării aerului în această zonă industrială dens populată.

Anul '71 a fost între altele și anul demarării puternice a industriei electronice care a ajuns la o producție de mijloace de automatizare, tehnică de calcul și aparatură de măsură și control în valoare de 1,5 miliarde lei. Care însă va crește de trei ori în anul '75.

În clișeul nostru, o imagine realizată recent pe platforma industrială Pipera care a început să fie cunoscută sub numele de «Platforma industriei electronice». Într-adevăr, pe lîngă Fabrica de elemente pentru automatizare au apărut aci Uzina de cinescoape și, anul acesta, primele clădiri ale Fabricii de calculatoare românești.

Grija pentru tînăra generație se află pe primul plan al preocupărilor conducerii partidului și statului nostru. Tovarășul Nicolae Ceaușescu acordă o atenție deosebită problemei educației multilaterale a viitorilor muncitori.

În clișeul nostru, o imagine din timpul vizitei secretarului general al partidului nostru la Grupul școlar profesional «Filatura românească de bumbac».

Imagine nocturnă a unor obiective apărute anul acesta la Grupul industrial de petrochimie Pitești. Atragem atenția că prin «obiectiv» înțelegem de fapt o fabrică și că, datorită marilor investiții prevăzute în cincinal, combinatul pitestean ale cărui temelii se săpau nu mai departe decît în 1966, va deveni a doua unitate chimică ca mărime, într-o Românie cu o industrie petrochimică de prim rang.

Gigantul, de la Galați, al siderurgiei românești s-a îmbogățit în acest an cu noi fabrici, furnale și instalații dintre care vă prezentăm alăturat una, considerată pe bună dreptate ca fiind remarcabilă: Laminorul de benzi la cald. Capacitatea noului laminor se ridică la un milion tone de tablă pe an dar poate că nu ar fi lipsit de interes să aflați că pentru a-l construi au fost excavați 1 576 000 mc de pămînt, au fost turnate 697 000 mc umpluturi, s-au montat 2 000 km de cablu electric, aproape 18 000 tone fier beton și peste 100 000 m de conducte pentru instalații.

E ceva!... Dar nici un milion de tone de laminate pe an nu e o treabă chiar așa, la îndemîna oricui...

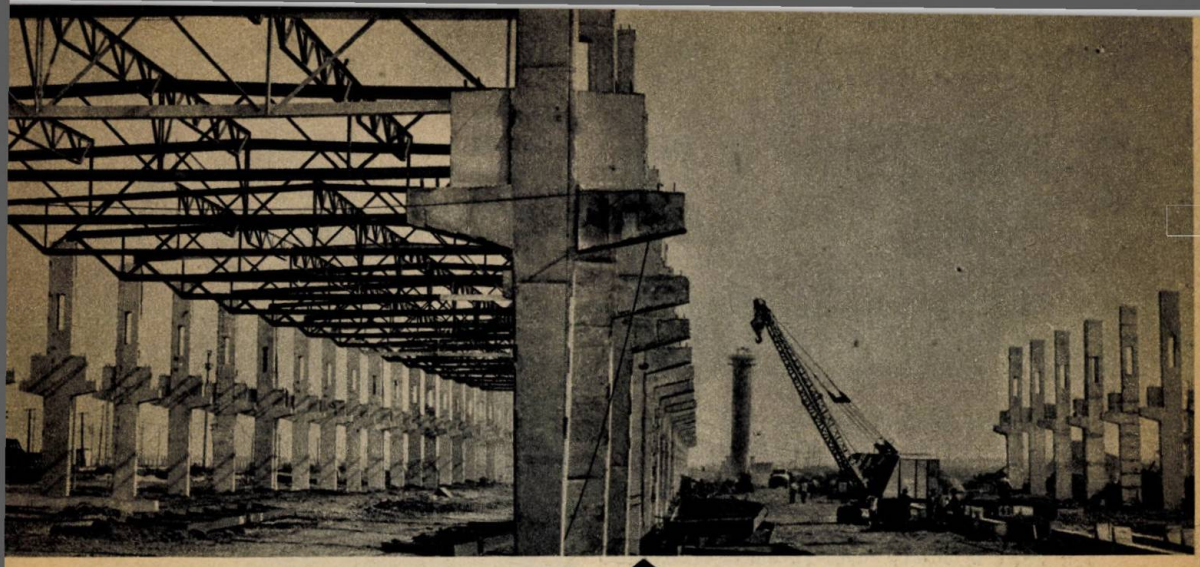

Pe cîmpia din marginea Caracalului agro-alimentar au apărut aceşti primi vestitori ai marei fabrici de vagoane care trebuie să producă încă în 1972 primele vagoane de marfă şi vagoane cisterne. Cîte vor fi oare mutaţiile pe care le va aduce, în viaţa oamenilor din oraş şi din zona preorăşenească, implantarea acestei mari uzine care în 1975 va da ţării nu mai puţin de 4 800 de vagoane!

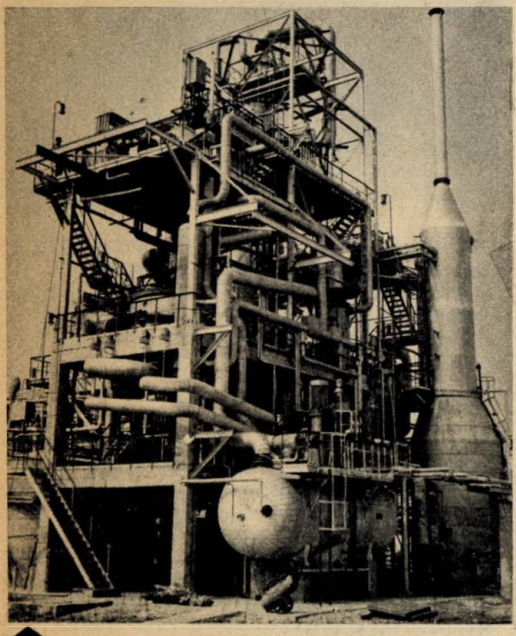

Imaginea acestei instalaţii a fost luată astă-vară în duminica dinaintea intrării ei în funcţiune. Ea vă face cunoştinţă cu fabrica de anhidridă maleică din cadrul Grupului industrial de petrochimie din Ploieşti (Brazi), fabrică ce va produce anual 6 000 tone.

Specialiştii ne-au spus că instalaţia, foarte complexă, reprezintă un mare succes al petrochimiştilor şi constructorilor şi că anhidrida maleică, pe care o producem pentru prima dată în ţară, este indispensabilă industriei medicamentelor şi maselor plastice.

Cine le mai poate ţine socoteală celor 1 000 de «trăpaşi pur sînge» ai Electroputerei care s-au răspîndit pe multe meridiane ale globului. Iată-i pe muncitorii uzinei pregătind noua lor «premieră», locomotiva Diesel de 2 500 CP, destinată ţărilor din zone tropicale.

Întreprinderea Metalurgică din Bacăul industrial s-a îmbogăţit în acest an cu o turnătorie pentru care va fi, fără îndoială, invidiată de mulţi. Noua turnătorie automatizată (pe care o vedeţi în imagine) este opera proiectanţilor şi muncitorilor români şi se prezintă la parametrii celei mai înalte tehnici mondiale.

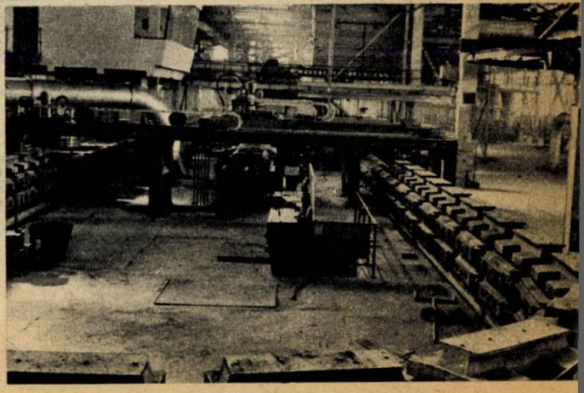

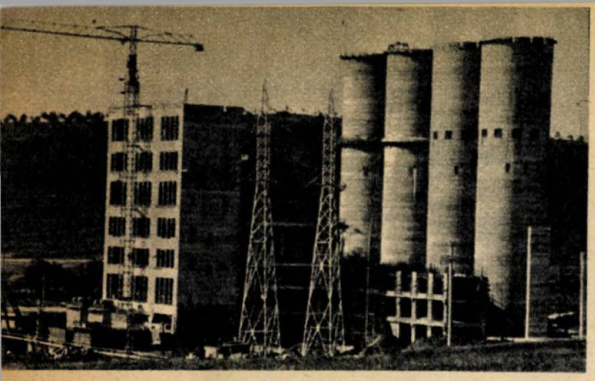

În Valea Argeșelului, nu departe de Cîmpulung-Muscel se naște acest gigant al industriei materialelor de construcții. Noi am ales pentru cititorii noștri această imagine, fatalmente fragmentată, a combinatului care a apărut între colinele acoperite cu livezi de pruni.

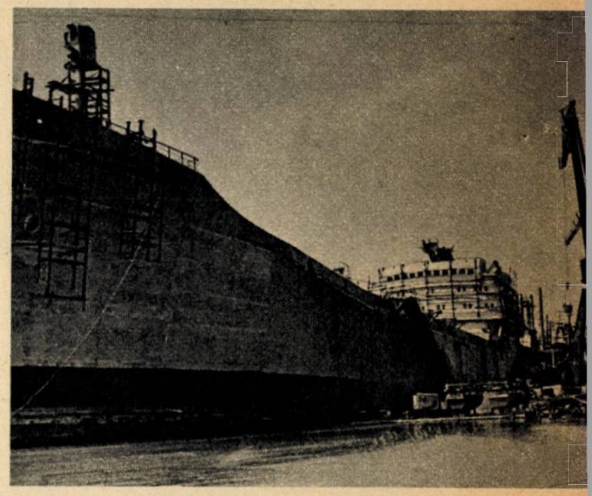

Pentru Șantierul naval de la Galați anul acesta a fost un an de mari îndrăzneli și mari succese. În acest an s-au realizat printre altele trei mineraliere de 12 500 tone iar, dacă facem o mică socoteală, numai în cincinalul trecut meșterii de la S.N.G. au realizat 43 cargouri.

Acum se lucrează intens la proiectarea cargoului de 60 000 tone, care va fi realizat pînă în 1975 și la alte tipuri de nave de mare tehnicitate.

În clișeu vă oferim o imagine inedită de pe acest șantier: prototipul navei-container de tip rool-on rool-off, destinat unor beneficiari externi.

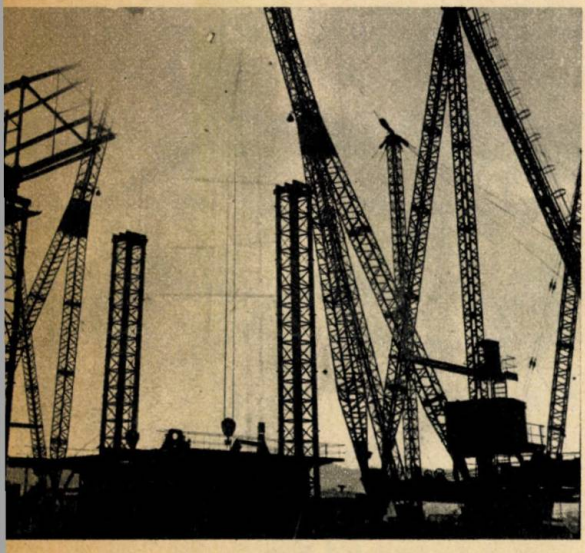

Dantelării în fier și oțel pe platforma de montaj a excavatoarelor de la exploatarea Rovinari. Mulțumită lor va spori substanțial producția de cărbune a acestei exploatări la zi care realizează deja peste 5 milioane de tone anual.

O caracteristică în dezvoltarea industriei textile: utilizarea în tot mai mare măsură a firelor și fibrelor chimice care oferă posibilități crescute de diversificare a sortimentelor și ieftinirea produselor.

În clișeul nostru puteți vedea un aspect de la una dintre numeroasele unități ale industriei ușoare, intrate în funcțiune în anul acesta: Țesătoria de fire chimice și bumbac «Dunărea» din Giurgiu.

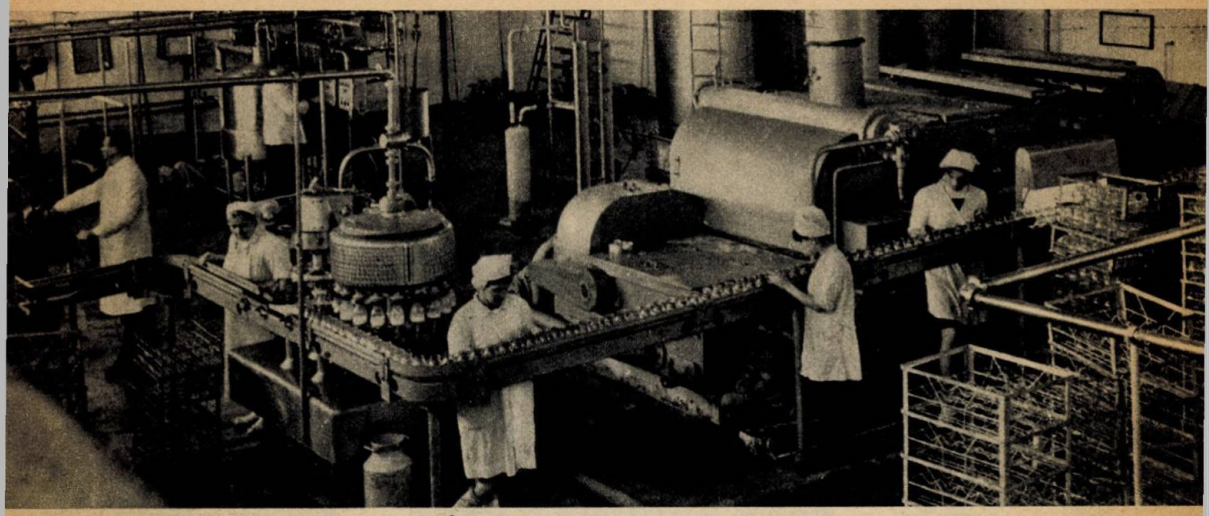

Aspect de la fabrica de produse lactate din Buzău, dată în funcțiune în cursul acestui an.

Orientarea imprimată de către conducerea partidului și statului dezvoltării economice și sociale a țării stimulează amplu cercetarea științifică. Reorganizarea structurii institutelor de cercetări, înființarea de noi unități de cercetare, efortul financiar făcut pentru dotarea lor cu aparatură și instalații de cea mai înaltă tehnicitate și organizarea activității lor pe baze economice au dus în acest an la numeroase rezultate de cea mai mare importanță științifică și economică, multe din ele găsindu-și aplicarea în procesul industrial.

Dintre aceste rezultate ale celor 37 000 de oameni aflați în 1971 în domeniul cercetării științifice — în 1938 România avea spre comparație numai 5 000 — am ales cîteva imagini care sînt, fatalmente, departe de a ilustra cît de cît această furtunoasă pătrundere a științei românești în viața societății noastre.

Anul acesta numărul unităților de medicină nucleară a crescut cu încă două astfel încît acum dispunem de 27 de centre de sănătate dotate cu aparatură ultramodernă și în care se aplică tratamente cu izotopi radioactivi. În clișeul nostru puteți vedea un aspect de la unul dintre aceste 27 centre și anume de la Institutul de medicină internă «N.Gh. Lupu».

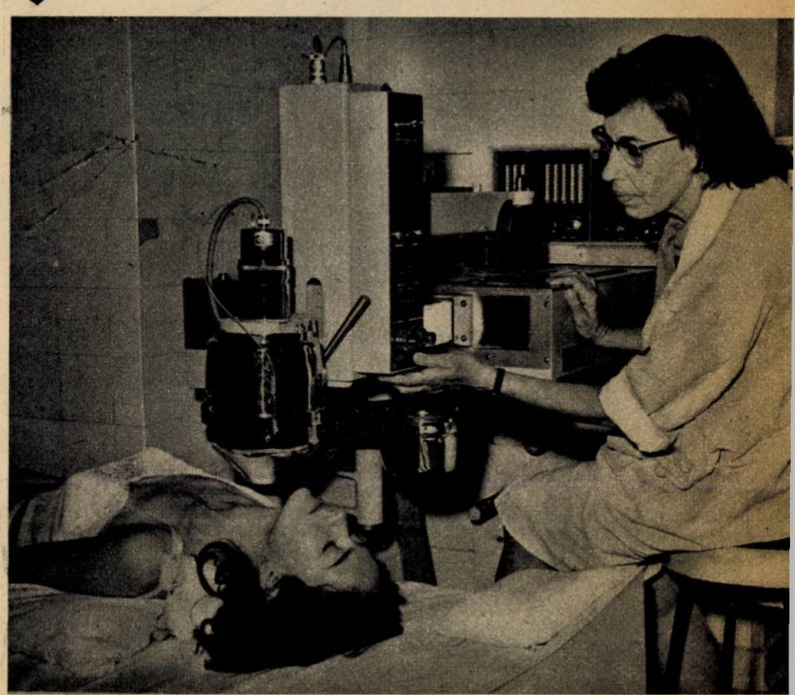

În fotografie îi puteți vedea pe secretarul general și alți conducători ai partidului și statului nostru sfătuindu-se la fața locului cu cooperatorii și specialiștii din agricultură asupra măsurilor ce trebuie luate pentru obținerea unor producții tot mai mari la hectar. .

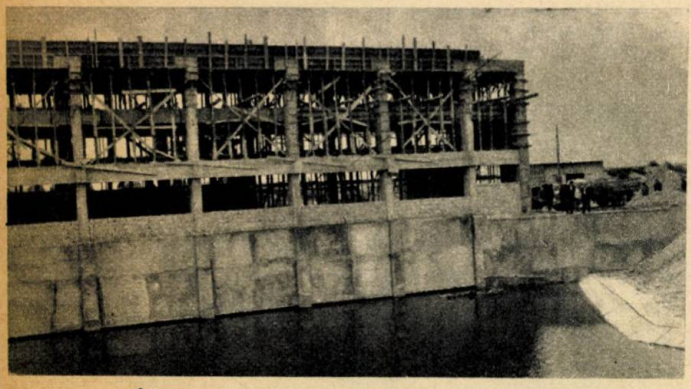

Vă înfățișăm o imagine de pe șantierul de desecări dintre apele Someșului și Crișurilor și anume stația de pompare Doba. 100 km canale, 3,6 milioane mc de pământ dizlocați, 2 stații de pompare vor fertiliza aici 20 000 ha din cele 650 000 prevăzute a fi scoase de sub ape (la nivelul întregii țări) în anii cincinalului.

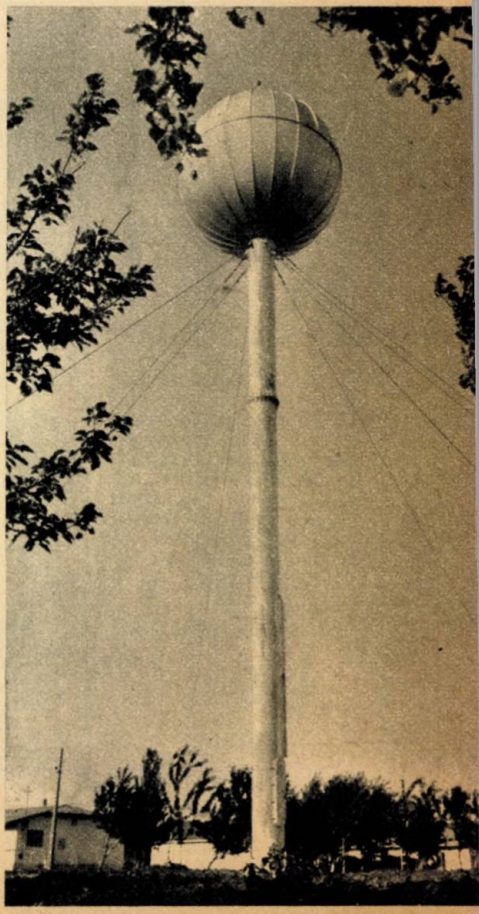

Imagine nouă în peisajul satului românesc: acest castel de apă metalic realizat de Uzina din Galați de fabricare, reparare și montaj de aparatură pentru agricultură; capacitate 60 m³, greutate doar 7 tone, se montează foarte repede și pe orice fel de teren.

Pe şantierul de irigaţii Sadova-Corabia. Ceea ce vedeţi este canalul central de aducţiune a apei pompate din Dunăre. În această zonă sudică a ţării, în cîmpia Olteniei, este în curs de amenajare unul dintre cele mai mari sisteme de irigaţii din ţară. El va valorifica 79 500 ha de terenuri astăzi încă pustiite de dunele de nisip.

Alături aveţi imaginea uneia dintre staţiile de pompare construite pe malurile bătrînului Danubiu, cea de la Basarabi. Cele 2 I.A.S. şi 24 C.A.P. din regiune vor primi de la această staţie de pompare un debit de 42 mc apă pe secundă, adică peste 4 vagoane pe secundă. În cincinalul 71—75 se vor amenaja irigaţii pe o suprafaţă de 1 250 000 ha.

...Şi o altă imagine: C.A.P. Sona, jud. Alba, fruntaşă pe judeţ, prin dezvoltarea sectoarelor zootehnic şi viticol şi printr-o exemplară gospodărire a celorlalte ramuri de producţie.

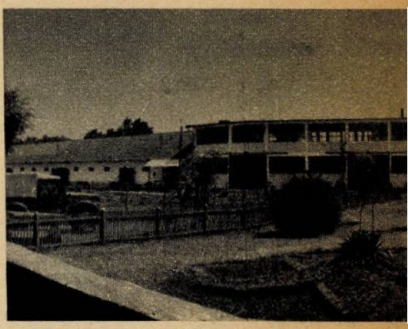

O imagine des întîlnită în timpul verii pe ogoarele patriei. Tot mai multe maşini vin în sprijinul oamenilor muncii din unităţile agricole socialiste ajutînd la strînsul bogatelor recolte. În clişeu: aspect de la ferma «Perişorul»-I.A.S. Jegălia.

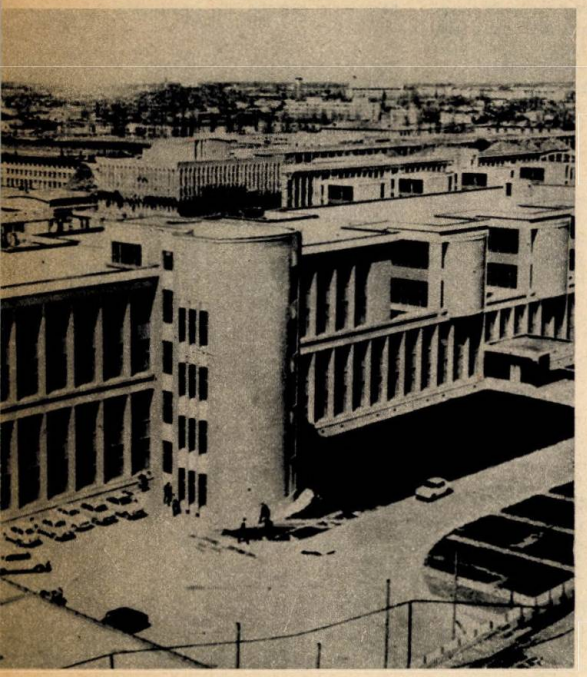

Această clădire nouă (și altele ce țin de ea) adăpostește cele 1400 de cadre didactice și 13000 studenți ai Institutului Politehnic București. O caracteristică a noului local ce dispune de 30 săli de cursuri, 28 amfiteatre, 82 săli de seminarii este dotarea sa cu laboratoare utilate modern în care se pot dezvolta multe cercetări aplicative, legate de cerințele producției. De altfel, I.P.B. are la această oră încheiate sute de contracte de colaborare cu diferite întreprinderi.

Iată jos și un interior al Politehnicii anului '71. Sub îndrumarea profesorului lor, un grup de studenți de la Facultatea de energetică efectuează studii asupra unui laser de producție românească.

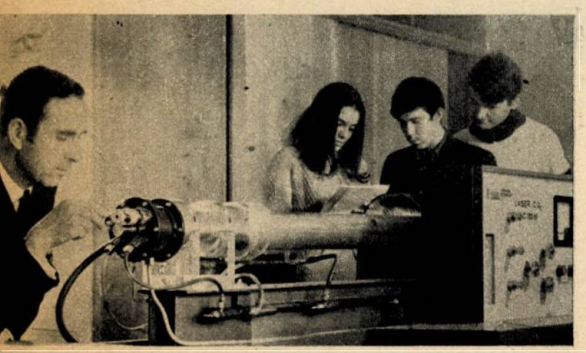

Un alt aspect din activitatea studențească, de astă dată la Institutul Agronomic «N. Bălcescu».

Oră de limbă engleză, la începătorii din clasa a II-a. Cînd priviți imaginea gîndiți-vă că sînt tot mai numeroase școlile de cultură generală care au fost înzestrate cu laboratoare fonetice, fapt care nu poate decît influența în chip fericit procesul de însușire corectă a limbilor străine.

Imaginea a fost realizată la Liceul «Matei Basarab» din Capitală, în atelierul de electrotehnică. Elevele nu experimentează numai ci produc chiar pe bază de contract pentru întreprinderea «Metalurgica», butoane de claxon tip S.R. Asemenea imagini puteți întîlni acum în mii de alte școli. Datorită măsurilor luate de conducerea de partid și de stat în vara acestui an, școlile beneficiază de o nouă dimensiune a atelierelor-școală înzestrate de fabrici cu utilajele și instrumentarul necesar practicii.

Este însă unul dintre mijloacele cu ajutorul cărora educația noilor generații se realizează prin muncă, într-o osmoză cu rezultate care vor fi, fără nici o îndoială, dintre cele mai fericite.

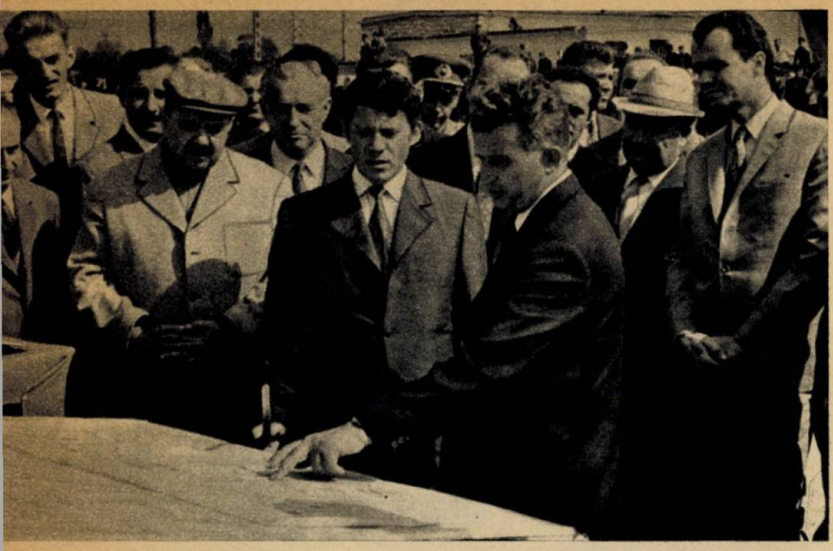

Peste 2 milioane de turiști s-au bucurat în această vară de frumusețile litoralului românesc. Sporul față de anul '70 este de peste 500 000 fapt devenit posibil datorită marilor investiții făcute de stat, care s-au materializat numai în acest an cu noi hoteluri cu o capacitate de peste 15 000 locuri.

În salba mărgăritarelor ce pe malul Mării Negre au apărut așadar noi stațiuni, campinguri, hoteluri, piscine, restaurante, parcuri. Iată și o imagine din tinărul, foarte tinărul «Venus» (sus). O plimbare cu Za-za-car în stațiunea «Jupiter» (jos).

Anul 1971 a fost un an de înflorire impetuoasă a tuturor județelor țării pe linia politicii principiale și de mare perspectivă promovată de partidul nostru, care urmărește o dezvoltare armonioasă, proporționată și echilibrată a întregii țări.

De o atenție deosebită s-au bucurat și județele în care alături de populația românească trăiesc și muncesc fiii naționalităților conlocuitoare. La Odorhei, Tg. Săcuiesc, Sibiu, Miercurea Ciuc, Tg. Mureș, în multe alte localități, zeci și zeci de noi obiective industriale și social-culturale se înscriu în peisajul nou al țării.

În fotografiile noastre, imagini din timpul vizitei de lucru pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu a făcut-o în județul Harghita, unde a urmărit modul în care sînt aplicate planurile și hotărîrile de partid și de stat cu privire la dezvoltarea acestor meleaguri.

În pitoreasca pădure aflată pe șoseaua națională Suceava–Gura Humorului a fost dat în folosință hanul-motel Ilișești. După cum se poate lesne observa, arhitecții au dovedit că știu să dea o factură modernă armoniosului stil arhitectural bucovinean.

Anul '71 a adus locuitorilor Craiovei printre altele și acest adevărat combinat de sănătate: 13 secții de specialitate, cu o dotație tehnică desăvîrșită, 1 620 paturi, un centru de recoltare și conservare a sîngelui, o policlinică cu o capacitate de 80 000 consultații pe an, laboratoare complexe înzestrate cu aparatură la nivel tehnic mondial, un centru de cercetări, investigații, intervenții și tratament.

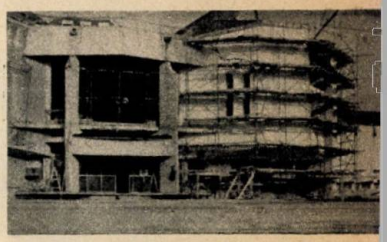

Noul Teatru de stat din Tg. Mureș, aflat în construcție.

Unii spun că s-a dus toată poezia drumeției din moment ce, acum, în '71, în 30 de minute ajungi cu telecabina din centrul Sinaiei pe Vîrful cu Dor. O fi și așa dar ce bine e totuși să poți admira peisajul stînd comod în această cabină mobilă în care sînt locuri pentru zeci de turiști și... să ajungi astfel odihnit pe platou pentru... a putea porni cu forțe proaspete la asaltul Caraimanului sau Omului.

Bucureștiul va căpăta în acest cincinal peste 100 000 noi locuințe. Imagine din cartierul Colentina și locuințe plus noul magazin din cartierul Titan (750 mp) care a intrat în funcțiune foarte recent.

Noul oficiu P.T.T.R. din Suceava

Spectacol de sunet și lumină în «Rotonda scriitorilor» din parcul bucureștean Cișmigiu.

Anul '71 a cunoscut și omagiul adus de țara întreagă marelui său bard, Vasile Alecsandri, cu prilejul aniversării a 150 de ani de la naștere.

Un aspect de pe platforma industrială a orașului Tîrgoviște unde se înalță Uzina de oțeluri aliate, Uzina de strunguri și alte obiective care vor spori faima industrială a acestui oraș.

FOTOGRAFIILE CITITORILOR NOȘTRI

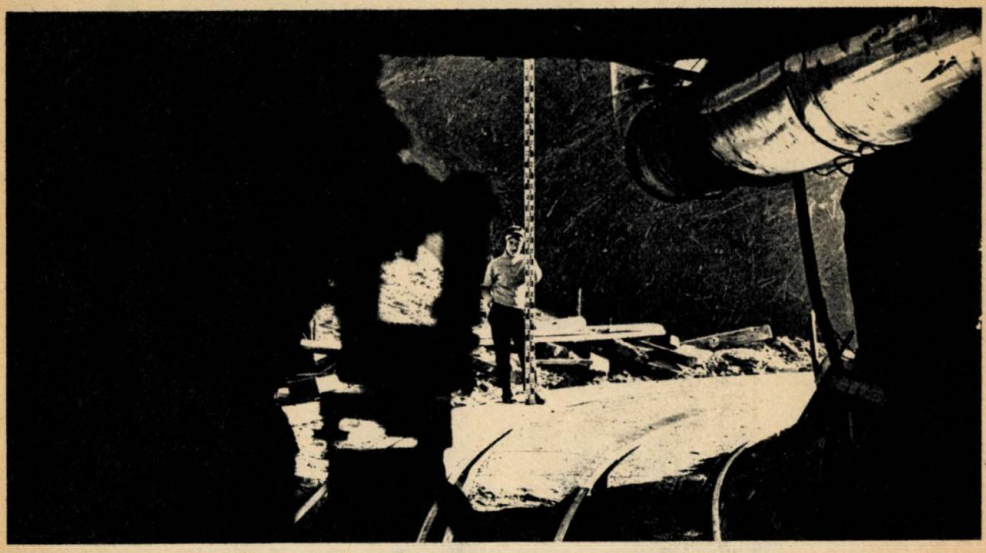

Priza de apă a Hidrocentralei de la Lotru...

...și Colonia Voinești, în care locuiesc constructorii hidrocentralei, în viitor stațiune de odihnă.

Foto: ZINK ROLAND, Voineasa

Poarta de Sud a Ploieștiului **Foto: ION POPESCU, Ploiești**

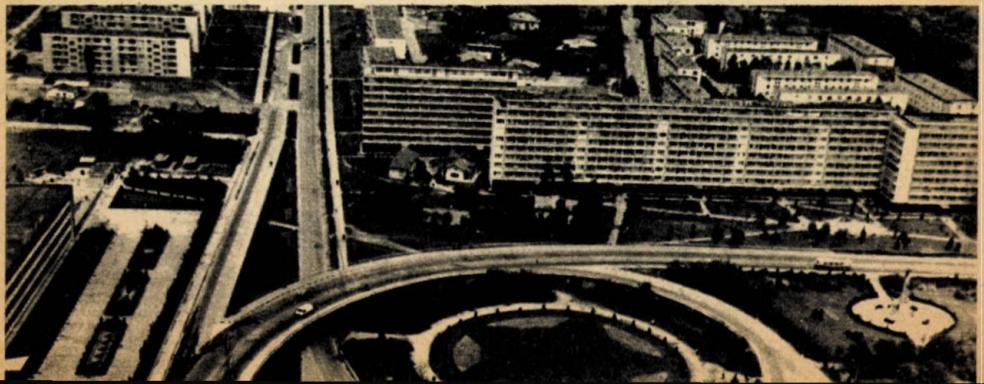

REPUBLICA - 25 ANI

În anul în care păşim, Republica noastră va împlini un sfert de secol de existenţă. O etapă istoriceşte scurtă dar în care, sub conducerea fermă şi clarvăzătoare a partidului, poporul nostru a urcat trepte memorabile pe drumul edificării societăţii socialiste multilateral dezvoltate pe pămîntul românesc. Şi ceea ce caracterizează ascensiunea construcţiei noastre economice în aceşti 25 de ani este înaintarea consecventă pe drumul socialismului, ritmurile ridicate înregistrate în economie şi, în primul rînd, în ramura sa conducătoare — industria. De fapt hărţile din pag. 20-21 vă vorbesc singure, fac inutil orice comentariu. Distanţa care le separă în timp se măsoară în cei 25 de ani de industrializare socialistă a ţării, de creştere viguroasă a potenţialului industriei noastre. Sînt ani în care, în condiţiile noilor relaţii de producţie, oamenii muncii şi-au pus întreaga lor capacitate creatoare în slujba realizării măreţelor obiective trasate de partid, ani în care transformările social-economice au cunoscut o mare intensitate. Pretutindeni, pe întinsul patriei noastre, potenţialul economic a fost amplificat de la un cincinal la altul, România înfăţişîndu-se astăzi — compararea celor două hărţi este, de altfel, edificatoare — armonios şi echilibrat dezvoltată, cu o industrie în continuu proces de diversificare şi de modernizare, capabilă să o propulseze pe culmile progresului şi civilizaţiei.

În tot acest timp, ca de altfel şi în cincinalul actual, partidul a continuat neabătut, graţie unei concepţii unitare şi de lungă perspectivă, linia perfecţionării structurii producţiei industriale, a dezvoltării rapide a ramurilor de bază care condiţionează înzestrarea tehnică superioară a economiei, valorificarea eficientă a resurselor naţionale. Mulţi din cititorii noştri au contribuit, cu braţele lor, cu mintea lor, la edificarea unor obiective de pe harta industrială a României '72, poate că pentru mulţi numele unor localităţi, ale unor şantiere trezesc ecouri nebănuite în suflete. Cîte eforturi, cît patos revoluţionar înseamnă Bicazul, Craiova, Galaţiul, Argeşul, Slatina, Porţile de Fier, Rîmnicu-Vîlcea şi atîtea altele, multe din ele localităţi care în 1947 erau cu totul anonime în peisajul industrial al ţării. Iar a doua hartă nu are nici pe departe pretenţia de a fi exhaustivă, aici figurînd numai cîteva din ramurile principale ale industriei. Dar şi aşa, confruntat cu retrospectiva şi prezentul, cititorul îşi dă seama de saltul uriaş parcurs, salt care a făcut ca România să intre în rîndul ţărilor cu economia cea mai dinamică din lume.

...25 de ani. Vîrsta marilor năzuinţi, aşa cum obişnuim s-o numim, vîrsta cînd îţi este permis să visezi orice, cînd fiecare vis îţi pare aproape, palpabil. E vîrsta Republicii noastre iubite. Iar permanent viaţa noastră se umple de sentimentul stenic că nimic nu ne este imposibil de realizat, căci certitudinile acestui prezent de mari înfăptuiri pe care-l trăim prefigurează viitorul minunat al societăţii socialiste multilateral dezvoltate. Un viitor pe care, strîns unit în jurul Partidului Comunist, întreg poporul nostru, stăpîn pe soarta sa, pe destinele sale, este hotărît să-l apropie tot mai mult.

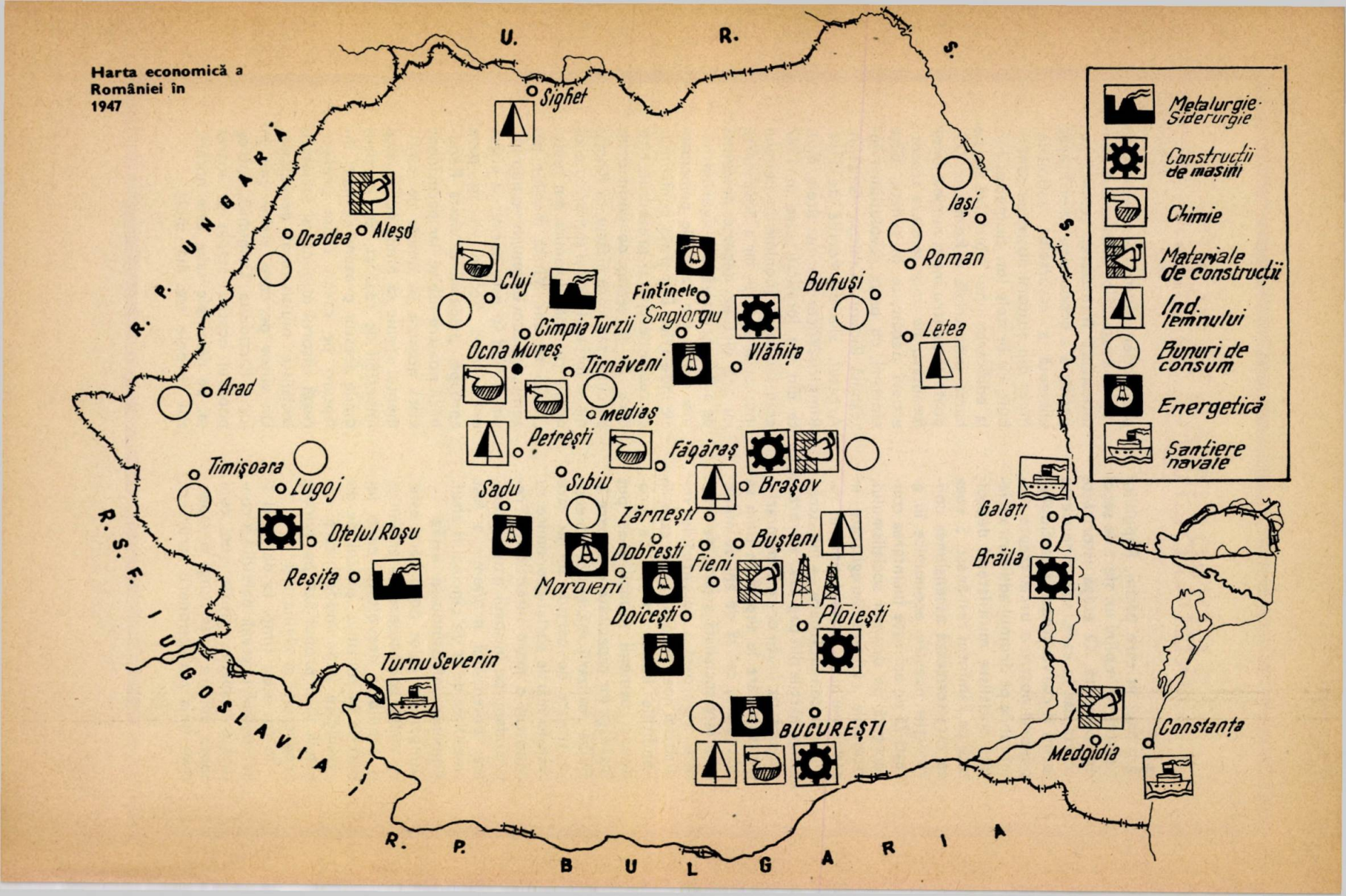
Harta economică a României în 1947
U. R. S. S.
R. P. UNGARĂ
R. S. F. IUGOSLAVIA
R. P. BULGARIA
Sighet
Oradea
Aleșd
Cluj
Cimpia Turzii
Ocna Mureș
Tîrnăveni
mediaș
Arad
Timișoara
Lugoj
Oțelul Roșu
Reșița
Turnu Severin
Petrești
Sadu
Sibiu
Zărnești
Dobrești
Moroieni
Fîntînele
Singiorgiu
Vlăhița
Făgăraș
Brașov
Buștenl
Fieni
Doicești
Ploiești
BUCUREȘTI
Iași
Roman
Bufiuși
Letea
Galați
Brăila
Medgidia
Constanța
Metalurgie Siderurgie
Construcții de mașini
Chimie
Materiale de construcții
Ind. lemnului
Bunuri de consum
Energetică
Șantiere navale

Harta economică a
României ?
1971
Metalurgie-siderurgie
Construcții de mașini
Chimie
Materiale de construcții
Ind. lemnului
Bunuri de consum
Energetică
Petrochimie
Baraje hidroenergetice
Șantiere navale
Negrești
Sighet
Satu-Mare
Baia-Mare
Bucecea
Suceava
Botoșani
C.Lung-Moldovenesc
Vatra Dornei
Suplacul de Barcău
Zalău
Dej
Bistrița
Oradea
Aleșd
Tg.-Neamț
Pașcani
Iași
Cluj
Reghin
Gheorgheni
Piatra-Neamț
Roman
Savinești
Bucuși
Bacau
Vaslui
Turda
Cîmpia Turzii
Dr.Petru Groza
Cîmpeni
Ludus
Tg.Mureș
Odorheiul Secuiesc
Miercurea-Ciuc
Vlăhița
Dona Mureșului
Aiud
Tîrnăveni
Sighișoara
Mediaș
Copșa Mică
Arad
Albalulia
Bîrlad
Tg.-Săcuiesc
Mintia
Deva
Sebeș
Sf. Gheorghe
Tecuci
Timișoara
Lugoj
Hunedoara
Sibiu
Făgăraș
Focșani
Cisnădie
Brașov
Bîrcea
Sadu
Oțelul Roșu
Caransebeș
Bocșa
Zărnești
Galați
Petroșani
Rîmnicu Sărat
Reșița
Paroșeni
Dobrești
Brăila
Tulcea
Cartea de Arges
Fieni
Buzău
Tg.Jiu
Rîmnicu-Vîlcea
Govora
Mahmudia
Colibași
Doicești
Mizil
Tîrgoviște
Ploiești
Pitești
Brazi
Porțile de Fier
Drăgășani
Găiești
Turnu-Severin
Titu
Slobozia
Slatina
BUCUREȘTI
Felești
Balș
Craiova
Călărași
Medgidia
Constanța
Caracal
Ulteniță
Palas
Alexandria
Giurgiu
Corabia
Turnu-Măgurele
R.P. UNGARĂ
R.S.F. IUGOSLAVIA
R.P. BULGARIA

ACEȘTI OAMENI INSPIRAȚI ȘI TEMPLELE NOASTRE DE LUMINĂ

Despre conștiință vorbim adeseori — și poate nu-i rău — ca despre un fenomen cu conexiuni și ramificații multiple în realitățile noastre sociale. Înainte de a ajunge însă un concept,obiect de investigații filozofice și cîmp de interpretare pentru sociologi, această minunată însușire omenească se relevă ca un moment sau ca un șir de momente ale unei trăiri de o mare intensitate. Am scris aceste cuvinte și, prin reflex, mi-am adus aminte de maxima lui Exupery care, închizînd în ea o idee plină de miez, ilustrează cu atîta forță o ipostază umană. «Sînt zidari — spunea scriitorul — care punînd cărămidă peste cărămidă, o fac pur și simplu pentru a-și cîștiga pîinea. Și sînt alții, pentru care meseria lor rămîne arta de a înălța temple».

Am avut întotdeauna certitudinea că pentru noi toți, cei 20 de milioane de cetățeni, beneficiari ai educației pe care ne-o face partidul și martori ai exemplului de abnegație pe care el însuși ni-l dă, munca pe care-o desfășurăm — fie ea de largă notorietate, fie dusă în anonimat — se identifică pe de-a-ntregul cu arta de a ridica — figurat vorbind — temple, edificii menite să înfrunte clipa, să ne supraviețuiască. Această subordonare lucidă a capacității și talentului cu care sîntem dăruiți marelui țel ce ne luminează drumul — socialismul și comunismul — racordează cele mai intime resorturi ale noastre la rețeaua de înaltă tensiune a efortului și se exprimă în acte de o incomparabilă frumusețe etică.

CU BRAȚUL ȘI CU CUVÎNTUL

La Turnu Severin, la capătul bulevardului Traian, se află o stradă mică și în capătul ei, o casă de cărămidă, înconjurată de flori și de rugi de viță de vie. Zece ceasuri pe zi casa e cufundată într-o liniște deplină; doar seara se însuflețește pentru un ceas-două ca să devină din nou taciturnă pînă la mutenie. Am așteptat tocmai ora aceea rară cînd ferestrele se luminează și în mica ogradă se aude zvon de pași. Am bătut în poartă și-am rămas în adăstare. Aveam — de ce să n-o spun — atîta emoție... Au trecut cîteva secunde; s-a auzit o ușă, apoi țăcănitul unui comutator. În conul de lumină proiectat pe cărăruie, s-a arătat un om. Cît a trecut de cînd nu i-am văzut chipul? Mai bine de 20 de ani. Nu am avut prilejul să-l cunosc personal dar ziarele mi-l făcuseră atît de familiar... S-a îndreptat spre mine. Sexagenar robust și drept ca un trunchi de stejar.

— Sînteți PETRE BANU, nu?

— Chiar el, da' parcă nu vă știu.

— În schimb eu vă știu foarte bine.

— Se poate, da' intrați vă rog.

Am străbătut curtea și-am intrat în casă. De fapt, într-un univers. Interiorul, mobilat simplu, este decorat cu imagini care învie un crîmpei atît de zbuciumat de istorie. Istoria anilor de început a construcției noastre socialiste, Petre Banu îmi ghicește gîndurile, ochii i se umezesc.

— Sînt singur — spune. Am rămas singur. Dar ce spun... Singur, dacă ne referim la familie. Soția mi s-a prăpădit. Copiii s-au zburătăcit... Mi-au rămas doar ei... Oamenii șantierului...

Ascult tăcut. Mă podidesc amintirile. Eram un adolescent cînd am auzit prima oară de numele omului acesta. Am citit despre recordul lui la bătut nituri. Apoi, despre întrecerea în care s-au prins și gălățenii. Așteptam cu înfrigurare ziarele. Mi-l închipuiam pe Banu un munte de om. Iată-l în fața mea. Mărunt de stat. Încărunțit și sentimental.

— A fost o chestiune de curaj — spune. De curaj și de ambiție. Războiul ne pustiise ca un uragan. Începuse o epocă nouă dar noi nu știam încă cum s-o slujim deși simțeam că-i a noastră. Eram printre cei mai vechi pe șantier. Maistru cu experiență. Mă durea inima cînd vedeam cum se părăduiau timpul și bunurile. Un tanc petrolier de o mie de tone se făcea în cinci ani. Se iroseau materialele. La fiecare pas te împiedicai de tablă ruginită. Într-o zi le-am spus unora: «Să ne-apucăm să muncim mai repede. Să lăsăm taclalele și fumatul»... «Vezi să nu... — mi-a răspuns unul. Te găsi graba. Îi fi mai cu cap». Nu m-a mai răbdat cugetul. Pe-atunci aveam o normă — dacă se putea numi așa — de 400 de nituri pe zi. M-am apucat și am bătut o mie. Apoi 1 600. Apoi 2 000. Apoi 2 883. S-a dus vestea. Într-o seară, cel care mă luase în zeflemea, m-a așteptat în coltul străzii și m-a oprit să mă avertizeze: «Poate că noi nu vrem să batem cît tine. Bagă de seamă și oprește-te. Pînă nu-i prea tîrziu». Era un fost cîrciumar. Venise de curînd la noi. N-avea cum să ne iubească. Vorbele lui m-au îndîrjit și mai mult. Am ajuns la 3 000 de nituri... Apoi la 4 000... Veneam devreme. Îmi pregăteam materialele. Îmi puneam la punct ciocanul pneumatic. Lucram și iarna la minus 16 grade, lucru nemaiîntîlnit pe șantierul naval care intra în hibernare din noiembrie. Vreți să vă spun ce mă îndemna la un asemenea efort?

—...

— Voiam să fac ceva pentru țară. Asta-mi era imboldul. Ce mult m-am bucurat cînd am văzut că și alții au urmat această chemare lăuntrică. Iordăchescu și Roșca de la Galați — care la un moment

dat mă întrecuseră — îmi deveniseră ca niște frați. Ne scriam. Apoi am făcut împreună un turneu prin țară. Odată, la Bocșa Română... Dar o să credeți că mă laud...

— Cum vă închipuiți...

— Bine, bine... Am ajuns la uzina din Bocșa. Primire frățească. Doar eram printre muncitori. Dar am observat că recordurile noastre erau privite cam cu neîncredere. Ei făceau poduri. Tot nituite. Dar cu altfel de calibre. Știți ce le-am spus? «Să ne întrecem cu materialele voastre». Eram toți trei: și Iordăchescu, și Roșca, și eu. Ne-am pregătit repede. Norma lor era de 80 de nituri mari în 8 ore. Am bătut 400. Roșca 220, Iordăchescu 200. Doamne, ce-a urmat! Ne-au îmbrățișat și ne-au dat cadouri. Îi convinsesem.

S-a ridicat. Mi-a arătat fotografiile vechi care-l înfățișează printre ai săi, la Tr. Severin și în diverse uzine pe unde a ajuns făclia întrecerii. Promotor al unei mișcări de masă, care s-a amplificat și s-a adîncit continuu, Petre Banu a rămas același om simplu, de o modestie cuceritoare.

— V-am cam pierdut urma în ultima vreme...

— Anii... Mă ajung anii... Și-apoi e rîndul tinerilor să se afirme.

Atît spune. Dar eu știu că anii nu l-au încovoiat pe Petre Banu, cum îmi dă a înțelege. După ce-a ieșit la pensie, a încercat un timp să-și omoare vremea ca atîția oameni vîrstnici. Avea și dreptul la odihnă. Dar sufletul lui obișnuit cu trăirile înalte n-a suportat monotonia și inactivitatea. S-a dus la șantier. Și a cerut să i se dea voie să fie primit fără salariu. Să lucreze cu tinerii. Un fel de instructor.

— Îi deprind să respecte munca — zice. Să guste frumusețea ei. Eu n-am avut condițiile lor. Poate nu știam nici atîta carte. Dar îmi plăcea să muncesc.

S-a făcut tîrziu. Mă scol să plec. Îl las pe Petre Banu să se odihnească. Mîine trebuie să fie punctual la șantier. Niciodată nu-și îngăduie să întîrzie. Acum, cînd forța lui e în cuvînt, ca și atunci cînd era în brațe, omul acesta se mistuie intens ca o flacără. Ceasul petrecut cu el, printre icoanele vieții lui, a fost ca o clipă de reculegere. Ca un omagiu.

...MULȚI BINECUVÎNTEAZĂ BRAZDA

Pe DUMITRU GHEORGHE l-am cunoscut la un pahar de must. Era duminica. În Bragadiru nu-și mai dădeau rînd nunțile. El stătea în curtea-i largă, mînca pastramă și se cinstea cu niște prieteni. Nume simplu ca un simbol. Și profil tipic. O față smeadă, luminată de un zîmbet larg. Dacă cineva mi-ar cere să-i descriu un român de la Dunăre, la el m-aș gîndi mai întîi. La Întreprinderea de stat din Zimnicele mi se vorbise despre el în termeni atît de elogioși! Îi spun că ai lui îl lăudaseră (pretext pentru dialogul pe care vreau să-l invit).

— Măi să fie — face el neîncrezător. Dar cu ce le-am greșit? Rîde de mica lui glumă. Un rîs sănătos, ca o înseninare.

— Cred că sînteți mai în măsură s-o știți. Poate pentru povestea cu lunca...

— A, pentru luncă! Dar e o chestie veche. De ce nu stați. Oană, adu bre un pahar.

Mă așez sub umbrar. Mustul a dat în primul fiert. S-a făcut un pic aspru. Pișcă la limbă.

— Ce-i mai greu: să sapi via sau să-i storci strugurii? — nu-l las în pace.

Îi plac vorbele cu înteles. Acceptă jocul.

— Și una și alta — spune pe același ton. Fiindcă în amîndouă cazurile trebuie să ostenești. Dar parcă tot mai greu e la săpat.

— Și mai știi minte cum s-a săpat lunca?

Își încruntă fruntea. Trec cîteva secunde bune.

— Săpatul, ca săpatul. Mai rău s-au încurcat lucrurile după aceea. Mi-aduc aminte, de parcă a fost ieri... Toată valea asta — și descrie un cerc larg spre terasa Dunării — mustea de apă. Să nu credeți cumva că era baltă. Un fel de smîrc. Cît vezi cu ochii sălcii, tufe de ceapa cioarei, lozii. Hălăduiau pe-aici tot anul lupii, mistreții, vulpile. Că-ți era și teamă să te rătăcești.

— Și ce s-a întîmplat cu huceagul?

— Huceag, ați zis. E un cuvînt pe care nu-l cunosc. Noi spunem simplu: «în baltă». S-a întîmplat că, într-o bună zi, toată întinderea a fost secată. Malul Dunării — acolo pe unde năbuiau apele — a fost înălțat și întărit. Apoi tractoarele au intrat în smîrc și-au început defrișatul. Sălciile erau scoase cu rădăcini cu tot. În cîteva luni, toată valea era ca un cîmp pe care-au explodat obuze. Groapă lîngă groapă.

— Toate bune. Dar nu înțeleg ce rol jucați dumneavoastră?

— Păi rolul meu a început de-abia de la acest punct încolo. Întreprinderea de stat Zimnicele s-a pomenit dotată cu toată această zestre. Dar cred că nu prea eram pregătiți sufletește pentru un asemenea dar. Știți ce — toți s-au codit să ia în primire loturile repartizate în luncă. Veneau cu fel de fel de motive dar eu știam că adevărul golgoluț era că aveau teamă să încerce să pună culturi aici. Pățanii mai vechi cu orezării care dăduseră greș le atîrnau de gît ca niște bolovani. Mă cam sfiam și eu să încerc deși de felul meu nu sînt fricos.

— Și cum v-ați decis?

— Mi-am zis că e păcat de loc și de munca cheltuită pentru curățirea lui. M-am dus la șeful fermei și-am zis, ca și cum aș fi rostit despre altcineva: «Brigadierul Dumitru Gheorghe încearcă marea cu degetul. Las' să se facă el de ocară». «Bine — zice — ia forțele de care ai nevoie și pornește». Am arat toamna și-am lăsat brazdele negrăpate. Stăteau bolovanii cît tractoarele. Locul se întărise ca o lespede. Iarna, gerul, zăpada, au mărunțit pămîntul. Cel mai frică îmi era de înfiltrări. Am așteptat primăvara cu strîngere de inimă. Cînd s-au pornit ploile cele mari din aprilie nu mai aveam somn. «Știi — îmi spusese șeful fermei — tu ești ca un fel de «lot experimental». Iată-mă și lot...

— Și-ați scăpat cu obraz curat? Nu v-au înecat apele? Mă refer la arătură...

— S-au ivit pe ici pe colo bălți. Nici nu se putea... Vatră pranalată, ce pretenții să ai... Dar digul s-a ținut tare și numai infiltrările n-au izbutit să umple

valea. Ce mai, puteam semăna. Am pus porumb. Și cît credeți că am scos? 7 000 de kg de boabe pe hectar. 7 000!...

Dumitru Gheorghe rămîne cu privirea pironită undeva pe dunga orizontului.

— Lotul reușise... conchide. Peste un an brigăzile au împînzit valea. De-atunci, lunca Dunării e pămîntul nostru cel mai bun. Mulți îi binecuvîntează brazdele

Prind un moment și-l întrerup.

— Dar în 1970, cum a fost?

— În 1970? A fost ca într-un vis rău. O lună de zile am făcut de patrulă pe dig. Oamenii dormeau îmbrăcați, cu tîrnăcoapele și cu sacii de ciment alături. Am avut rupturi și le-am astupat. Am avut clipe cînd credeam că totul atîrnă de-un fir de păr și-am trecut de ele. Ce să-i faci, viață. Nimic nu se dobîndește fără sacrificii. E lege.

Povestește cu o voce egală. Vocea omului care-a trecut prin multe și-a văzut multe. Mustul rubiniu dă semne de neastîmpăr. Ridicăm paharele. Undeva, înspre Dunăre, a început să zumzăie spornic un tractor.

— Cară ultimii ștuleți — explică brigadierul. Ne temem de ploaie.

Pentru tractorul care are ce cără în această toamnă, pentru cîmp, pentru rod și pentru oamenii de la Dunăre ciocnim pocalele.

M-am gîndit, în timp ce-i ascultam pe acești muncitori — doi din marea armată a celor ce făuresc bunurile noastre materiale — la oamenii care înalță țara, la modul în care gîndesc, la simțămintele lor. În dialogurile noastre cuvîntul conștiință n-a fost pronunțat niciodată. Dar faptele pe care le-am aflat nu sînt altceva decît expresii — metafora trebuie rostită solemn: expresii pline de strălucire — ale unei conștiințe pe cît de dense pe atît de dinamice. Combustie pe care-o alimentează necurmat educația ce ne-o face partidul, încrederea deplină în drumul pe care ni l-am ales, conștiința se afirmă ca forța care ne propulsează tot mai sus spre culmi de cultură și civilizație. Ea este factorul primordial al progresului societății noastre.

ION ANCA ȘERBAN

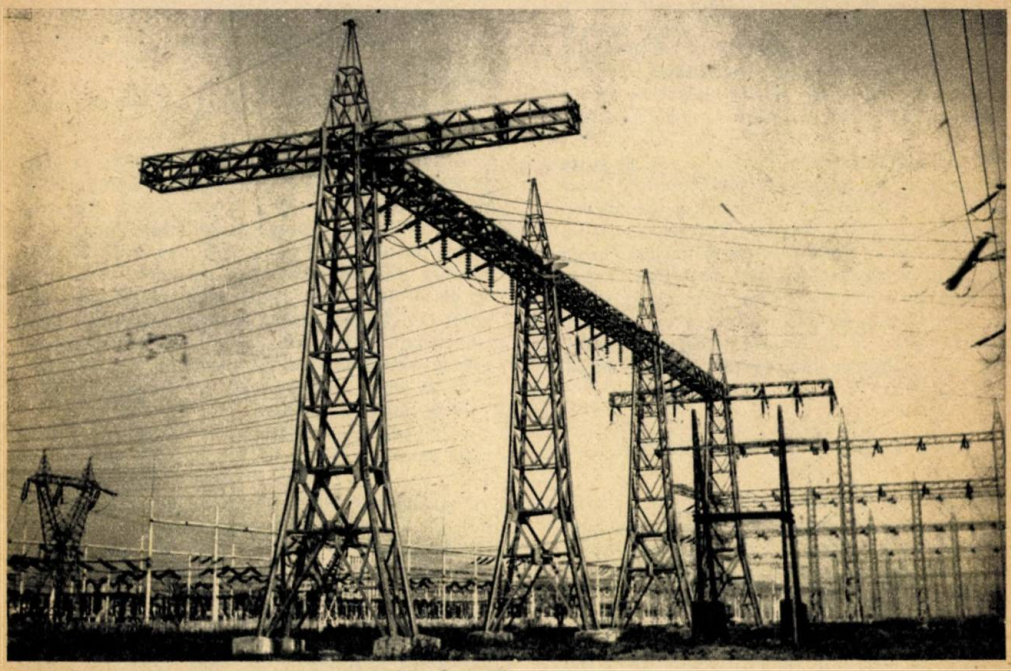

Dantelărie (Termocentrala București-Sud)
Foto: IULIAN BOBOLOCU, București

FOTOGRAFIILE CITITORILOR NOȘTRI

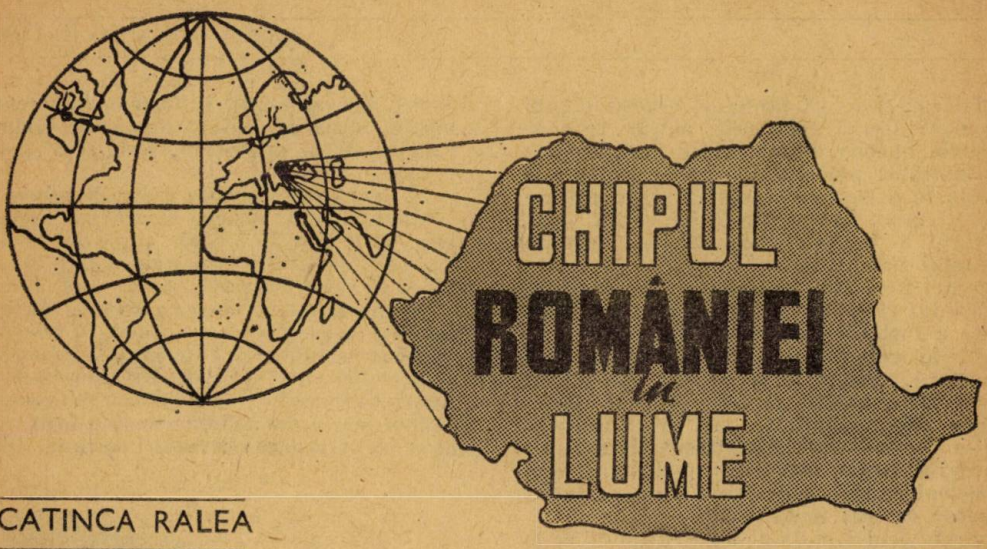

CATINCA RALEA

1971 *a fost un an în care țara noastră a găzduit o serie de manifestări cu caracter politic sau științific de mare amploare, un an în care o serie de personalități au luat contact sau au întărit legăturile cu țara noastră, un an în care o serie de mari artiști, veniți din diferite colțuri ale pământului au dăruit publicului nostru o fărîmă din sufletul lor.*

Respectul de care se bucură România pe plan internațional, admirația față de politica sa au apărut de fiecare dată în convorbirile pe care le-am avut cu oaspeții ce ne-au vizitat în acest an. Iată spicuiri din declarațiile cîtorva dintre aceste personalități.

VITTORIO WINSPEARE GUICCIARDI **directorul general al oficiului O.N.U. la Geneva,** a făcut, la invitația Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Socialiste România o vizită în țara noastră — prima sa vizită în România.

Vorbind despre contribuția României la activitatea O.N.U. și mai exact la activitatea O.N.U. în zona de care răspunde — adică Europa — dl. Guicciardi mi-a spus: **„Mi-e foarte ușor să vă răspund pentru că poziția României la O.N.U. corespunde întocmai poziției sale în problemele politice ale Europei. Există un sentiment de încredere în misiunea României în Europa, atît în problemele dezarmării, care se discută la Geneva cît și în problemele economice, și mai ales în singurul organism O.N.U. în care sînt reprezentate toate țările europene — Comisia Economică O.N.U. pentru Europa. Poziția României la O.N.U. este o conștiință a ceea ce face, gîndește și propune în legătură cu problemele politice generale ale Europei. Consider nu numai că România este un membru activ al Organizației noastre, dar mai mult decît atît, în ceea ce privește contextul european, consider că România este unul dintre membrii ei cei mai activi.“**

●

În luna octombrie a avut loc la București, cel de al 5-lea simpozion de betatroane — acceleratoare electromagnetice de particule beta, care permit acestora să prefacă atomii. Cu ocazia acestui simpozion, **prof.** SERGHEI PETROVICI KAPIȚA, **din Uniunea Sovietică,** a înmînat academicianului român Șerban Țițeica din partea Academiei de Științe a U.R.S.S., medalia jubiliară Rutherford. După ce a vorbit despre emoția pe care a simțit-o înmînînd medalia

celui care i-a fost profesor, academicianul Țițeica lucrînd mai mulți ani la rînd la centrul nuclear de la Dubna, prof. Kapița a subliniat plăcerea deosebită pe care o simte în a transmite această medalie jubiliară, care a fost instituită de Academia de Științe a Uniunii Sovietice, la sugestia marelui fizician sovietic, Kapița, tatăl lui Serghei Petrovici, pentru a marca împlinirea unui sfert de veac de la moartea celui care a fost unul dintre cei mai mari fizicieni ai veacului nostru, prof. englez Rutherford. **„Pentru mine, și mai ales pentru tatăl meu, această medalie are o semnificație atît științifică cît și familială. Mi-a făcut o deosebită plăcere să transmit medalia unuia dintre cei mai de seamă fizicieni români, profesorul Țițeica, pe care-l cunosc de mai mulți ani."**

Profesorul Kapița ne-a vorbit apoi despre acceleratoarele pe care le-a văzut în România. **„Am vizitat laboratoarele Institutului de Fizică Atomică de lîngă București, și am avut privilegiul de a vedea betatroanele construite acolo precum și, mai ales, de a vedea utilizările lor practice. Consider că este un bun exemplu al penetrației științei aplicative în industrie. Chiar în acele laboratoare am putut vedea diferite mașini și piese care erau testate cu ajutorul betatroanelor. Betatroanele pe care le-am văzut erau folosite atît pentru cercetare în domeniul medicinii, cît și pentru industrie. A fost foarte interesant."**

Vorbind apoi despre simpozionul de la București, profesorul sovietic a subliniat participarea deosebit de valoroasă, și marea importanță practică a problemelor discutate aici. El a subliniat și un alt aspect, acela al contribuției pe care o poate aduce o reuniune de felul simpozionului de la București, unei mai bune înțelegeri și colaborări între popoare.

„Este prima mea vizită în România — a spus în continuare prof. Kapița — **și programul conferinței a fost destul de încărcat. Trebuie însă să vă spun că condițiile asigurate participanților la simpozion, vremea frumoasă și peisajul bucureștean, mi-au lăsat o impresie excelentă. Părăsesc deci țara dv. cu cele mai plăcute amintiri, atît ca om de știință cît și ca simplu turist."**

●

Anul 1971 n-a fost pentru PEER MACKERUP, **fost ministru de externe al Danemarcei, și actualul ministru de finanțe în guvernul Jens Otto Krag,** anul primei vizite în România; domnia-sa a mai fost aici acum șase ani. **„Aveți o țară extrem de frumoasă și un popor extrem de simpatic și de binevoitor. Am avut, ce e drept, oarecari dificultăți de limbă, dar am întîlnit în toate ocaziile sentimentul acela de contact uman, de căldură sufletească, de prietenie"**, mi-a spus domnia-sa.

— Excelență, relațiile dintre România și Danemarca s-au întărit în ultima vreme, prin vizitele reciproce ale oamenilor de stat din cele două țări, i-am spus. Poate că ați putea să ne vorbiți puțin despre acest lucru.

— Îmi face chiar mare plăcere să vorbesc despre asta, pentru că eu consider că relațiile care s-au dezvoltat între România și Danemarca au contribuit și la destinderea generală în Europa. Prin vizitele oamenilor de stat români în Danemarca, am stabilit contacte foarte bune și am putut duce convorbiri deschise, libere și sincere, asupra problemelor securității europene, problemelor bilaterale, schimburilor economice, culturale, și eu cred că aceste contacte au contribuit la evoluția favorabilă a atmosferei în Europa, în ultimii ani. Relațiile dintre țările noastre ar putea fi un exemplu pentru contribuția pe care o pot aduce statele mici și mijlocii la crearea unui climat general de destindere și colaborare în lume.

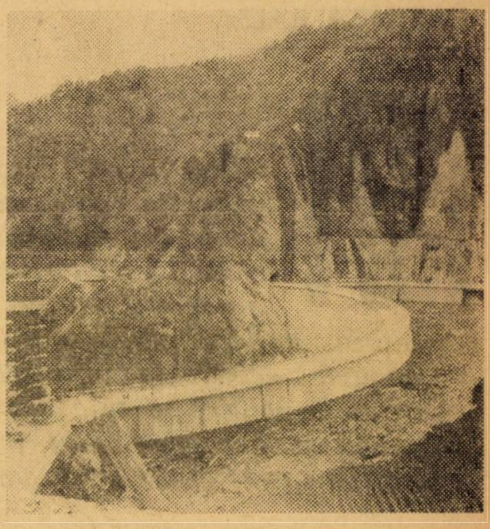

Barajul de pe Argeș.

●

Vorbind despre una dintre problemele majore ale Europei la ora actuală — problema convocării unei Conferințe asupra securității și colaborării pe continentul nostru — iată o convorbire pe care am avut-o cu PIERRE HASSNER, care a parti-

1971
1918
53

cipat pentru a treia oară, în vara anului 1971, la Colocviul organizat în România asupra problemelor conferinței securității și colaborării în Europa.

— Care sînt, după părerea dv., pașii care ar trebui întreprinși, pentru o convocare mai rapidă a Conferinței?

— În primul rînd, dacă e vorba de pași concreți și utili, e cazul să menționăm aceste colocvii din România. Colocvii, cum au fost cele de la București, prilejuiesc nu numai întîlniri foarte plăcute, dar și foarte utile. Utile, pentru dezvoltarea securității europene, care nu se poate rezuma doar la o singură mare conferință sau la un singur tratat ci care reprezintă un proces continuu de comunicare și înțelegere reciprocă și aceasta nu numai între state, ci și între indivizi, între grupuri. După părerea mea, față de celelalte două colocvii, există aici, la al treilea, ca și în situația generală, o oarecare convergență a punctelor de vedere. Am impresia că, acum un an sau doi, pozițiile erau mai depărtate, existau mult mai multe puncte de vedere opuse decît la ora actuală, cînd atmosfera s-a îmbunătățit simțitor.

●

În cursul anului 1971, am stat de vorbă cu două femei care se preocupă, de ceea ce s-ar putea numi domeniul public și social. Una dintre ele, **ministrul educației din Marea Britanie,** MARGARET THATCHER.

— M-am simțit extraordinar de bine în România, și m-am bucurat de fiecare clipă petrecută aici, — mi-a spus domnia-sa. **În ceea ce privește sistemul de educație, am fost foarte impresionată de ceea ce am văzut, și mai cu seamă de metodele de predare ale învățătorilor, de dorința lor de a face totul pentru copii, de a le dărui sufletul lor. De asemenea, vreau să vă felicit pentru accentul englez pe care-l au copiii în școli. Am impresia că românii au un talent înnăscut pentru limbi străine.**

Da, am avut noroc că am putut vizita apoi două universități, cea din București, și cea din Iași, și am avut norocul să vizitez, de asemenea, politehnicile din cele două orașe, astfel încît mi-am putut face o idee atît de aspectul științific cît și de cel umanist al studiilor universitare. Am impresia că există anumite trăsături comune în domeniul învățămîntului superior în cele două țări ale noastre. Atît noi cît și dumneavoastră insistăm asupra unui nivel înalt al tinerilor cînd intră în facultate și al unui nivel foarte bun al studenților de la un an la altul, astfel încît a avea o diplomă de la universitățile dv. înseamnă într-adevăr ceva.

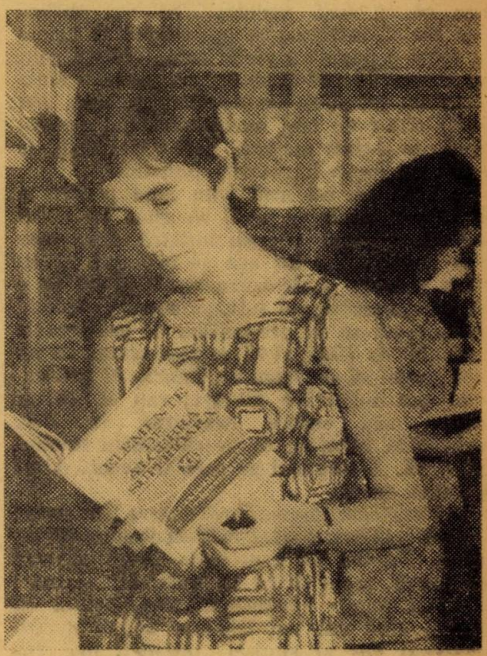

Aspect dintr-o librărie

— Cum ați comenta importanța unor asemenea vizite, de felul celei întreprinse de dv. în România?

— Sînt extrem de valoroase. Mi-am dat seama de acest lucru cu ocazia vizitei pe care a făcut-o ministrul educației din România, dl. Malița, în Anglia. Domnia-sa ne-a redat o imagine a României, care merită toate laudele. Ne-am dat seama, din convorbirile pe care le-am avut, cît de progresistă este România în materie de educație și ce realizări importante are în acest domeniu. A fost foarte util pentru mine să stau de vorbă cu dînsul și cu un număr de alți miniștri ai educației care au fost în Anglia. Să știți că ajută foarte mult să cunoști oamenii personal, să discuți cu ei. Ajută în a apropia popoarele, și în a cunoaște mai bine țara respectivă, pe care, în cazul României, am putut s-o cunosc și mai bine venind aici, în mijlocul poporului, și bucurîndu-mă de marea lui căldură și ospitalitate.

●

Cea de a doua femeie constituie un caz mai special. Cîte fete nu visează să fie vedete de cinema? Visul lui SHIRLEY TEMPLE e să uite, sau mai bine zis să se

uite că a fost vedetă. Mi s-a întîmplat rar să întîlnesc un om care să fi întors cu totul o pagină a vieții sale, fără cel mai mic regret și care să se dedice unei noi activități cu tot atîta pasiune ca și primei, sau poate chiar cu mai multă pasiune, pentru că acum e mai matură, mai conștientă. E vorba de lupta împotriva poluării.

— Cred că cel mai bun mod pentru a explica acest lucru ar fi să spun că aerul care încercuiește planeta noastră călătorește fără pașaport, și tot așa se întîmplă și cu apele mărilor și ale oceanelor. Iată de ce e important pentru noi toți, pe această planetă, să începem să ne preocupăm de problemele mediului de viață, și să ne dăm seama că nu mai putem să aruncăm reziduurile ei în oceanele sau în fluviile noastre, sau să ardem cutare sau cutare substanță în aer, trebuie să învățăm să ne controlăm mediul de viață. E singurul pe care îl avem. Altul nu mai există.

Cît privește impresiile ei despre România:

— Toată lumea a fost extrem de amabilă cu mine. Extrem de generoasă. M-au sărutat pe obraji, m-au strîns în brațe, iar bărbații au fost foarte curtenitori. Mi-e teamă că atunci cînd mă voi întoarce acasă și voi redeveni pur și simplu „mama", mă vor găsi cu toții foarte răsfățată. M-am plimbat mult pe jos, prin București — un oraș fermecător — și am fost la munte, dar cred că ceea ce m-a impresionat cel mai tare, în afară de căldura oamenilor, au fost schimburile de păreri și contactele pe care le-am avut cu experții medicali și cei din domeniul „mediului de viață". A fost o vizită foarte constructivă, atît pentru munca mea cît și pentru sufletul meu. Mă voi întoarce".

Și s-a ținut de cuvînt. Nici n-a trecut anul și a revenit cu fiica ei, Susan, studentă la belle-arte, să-i arate „Voronețul".

În legătură cu mediul de viață, cu poluarea, cu bolile profesionale au avut loc, în 1971, cel puțin patru întîlniri internaționale, de mai mare sau mai mică anvergură. Una dintre ele, în luna septembrie, a fost Congresul asupra Pneumocogniozelor.

●

LUIGI PARMEGIANI, reprezentantul Organizației Internaționale a Muncii la această conferință, mi-a vorbit despre însemnătatea ei.

— Ea decurge din importanța temei înseși, adică lupta împotriva bolilor profesionale, care pot fi calificate drept cele mai grave pe care le-a cunoscut omenirea — pneumocogniozele. Din păcate, o dată cu dezvoltarea industrială, aceste boli s-au răspîndit grozav. Există milioane de muncitori în lume expuși riscurilor acestor boli, și cîteva sute de mii de muncitori care la ora actuală sînt atinși de pneumocogniooze, adică bolile pulmonare datorate prafului din mediul unde se lucrează.

Vorbind despre contribuția României la combaterea acestor boli, dl. Parmegiani spunea: **„România este extrem de activă în lupta împotriva pneumocogniozelor. În primul rînd, din punct de vedere științific, în**

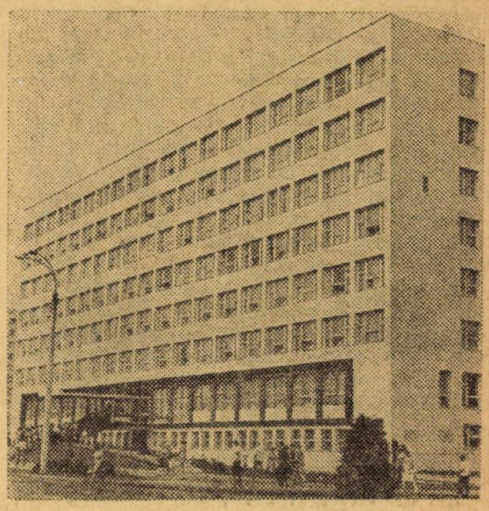

Policlinica din Titan

sectorul medical. Există în țara dv. o serie de centre universitare care au atins, în anumite domenii, grade înalte de specializare. De exemplu, la Universitatea din Iași, s-au întreprins o serie de cercetări în vederea luptei împotriva prafurilor vegetale. La Cluj, activitatea s-a concentrat asupra problemelor de patogenie, de cercetări ale mecanismului prin care prafurile pot declanșa maladia. Iar aici, la București, s-au făcut o serie de cercetări și de lucrări în domeniul standardizării metodelor, ceea ce constituie o sarcină de cea mai mare importanță. Aș dori, de asemenea, să menționez activitatea Institutului pentru evaluarea incapacității de muncă, sau a Institutului pentru protecția muncii, și mai ales activitățile unor centre organizate de Ministerul Minelor pentru combaterea pneumocogniozelor, centre care folosesc toate mijloacele medicale și tehnice în vederea luptei împotriva acestor maladii.

Domnul Parmegiani mi-a vorbit apoi despre contribuția României la activitatea O.I.M.: **„Există o veche cooperare a României cu noi și pot spune că guvernul român a participat în mod constant și activ la preocupările noastre. De altfel, însăși inițiativa de a se organiza această conferință interna-**

ională e dovada unei colaborări foarte strînse".

●

Pe prof. J. ROTBALT, de la Universitatea din Londra, l-am întrebat cum reușește să combine activitatea lui ca om de știință cu cea de organizare a conferințelor, avînd în vedere că e secretarul general al conferințelor Pugwash.

— **Trebuie să fac aproape două norme complet. Sînt profesor plin la Universitatea din Londra, dar am sentimentul clar că trebuie să dăruiesc din timpul meu și răspunderilor mele sociale. Iată de ce îmi petrec serile și week-endurile ajutînd la organizarea conferințelor Pugwash. Pugwashul e o muncă pur voluntară. O fac ca atare, și simt că e un lucru pe care merită din plin să-l faci.**

— Și care considerați că ar fi rezultatele prezentei conferințe?

— **Conferințele noastre au încercat să analizeze de fiecare dată situația așa cum se prezenta ea în momentul conferinței, au încercat să vadă unde e nevoie de subliniat anumite idei, unde e nevoie să se pună umărul, pentru a se crea o mai mare înțelegere între națiuni. La conferința de la Sinaia, de exemplu, s-a dat mare importanță Conferinței asupra securității europene, pentru că acum s-ar părea că există condițiile pentru ca o asemenea conferință să dea rezultate.**

Apoi poziția României, ca țară europeană și ca țară pe care o preocupă mult securitatea pe acest continent, toate acestea ne-au determinat să discutăm problemele specifice ale unei asemenea conferințe. Știu care sînt punctele de vedere ale României în legătură cu problemele securității europene. Adică, să nu se recurgă la forță sau amenințarea cu forța în relațiile interstatale, să se respecte integritatea fiecărei națiuni, neamestecul în treburile interne ale altor state. Și eu subscriu întru totul la aceasta. Sîntem cu totul de acord cu politica României în această direcție.

●

Atomistul american GLENN SEABORG, **și el deținător al premiului Nobel,** ne-a vizitat pentru a doua oară țara în 1971. În cadrul acestei vizite i s-a conferit titlul de doctor **honoris causa** al Universității din București.

— **Conferirea acestui titlu,** mi-a spus dl. Seaborg, **este pentru mine o foarte mare onoare. Am o serie de titluri de doctor din Statele Unite, țara mea, dar acesta este primul titlu de acest fel care mi s-a conferit în Europa.**

Tot în cursul acestei vizite în România, unde de altfel mă bucur nespus că am venit din nou — prima dată mi-a plăcut atît de mult, încît a doua oară am adus-o pe și soția mea cu mine — am participat și la

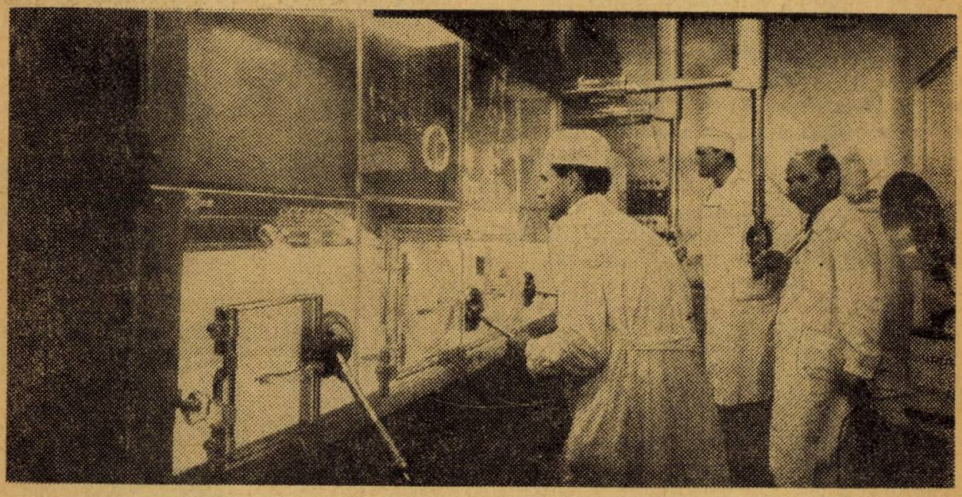

Institutul de fizică atomică: laboratorul de prelucrare a izotopilor radioactivi, emițători de raze beta cu energie slabă, cu multiple aplicații practice

semnarea unui memorandum pentru cooperare în domeniul folosirii pașnice a energiei atomice. Primul memorandum de acest fel, între România și S.U.A., a fost semnat acum doi ani de către prof. Hulubei și de către mine. Memorandumul acela era pentru doi ani. Acum am semnat un altul pentru încă doi ani, care cuprinde o sferă mai largă. El prevede, de pildă, schimburi de oameni de știință între cele două țări — specialiștii români vor veni în S.U.A. să lucreze în domeniul folosirii energiei atomice în scopuri pașnice și viceversa.

— Și ce altceva a mai cuprins programul dv. în România? Mă refer la activitatea dv. oficială.

— Am avut o vizită foarte interesantă și care pînă la urmă a fost de aceia o vizită lungă, la președintele dv., domnul Nicolae Ceaușescu. A fost o vizită extrem de constructivă. Am avut convorbiri cu domnia-sa și acum doi ani cînd am fost prima oară în România, convorbiri interesante și constructive și am nădăjduit că va găsi puțin timp să mă primească și de data aceasta, lucru pe care l-a și făcut.

— Ce ne puteți spune despre colaborarea României cu țara dv. și pe plan internațional, în domeniul folosirii pașnice a energiei atomice?

— Memorandumul semnat va însemna, sper, o dezvoltare a colaborării dintre S.U.A. și România. România participă la o serie de acorduri internaționale, este membră fondatoare a Agenției Internaționale pentru Energia Atomică — prof. Ursu, reprezintă țara dv. în cadrul Agenției așa cum a reprezentat-o în trecut, un număr de ani, prof. Hulubei. Îi cunosc pe amîndoi și îi consider prietenii mei, și după părerea mea, lucrăm pentru aceleași scopuri în domeniul general internațional și al coexistenței pașnice.

●

Aș dori să închei cu un primar, unul din numeroșii primari care ne-au vizitat țara în 1917. E vorba de **primarul din Cleveland,** CARL STOKES, un om activ, energic, de 44 ani.

— D-le Stokes, ca primar, ce v-a impresionat cel mai mult în cursul vizitei dv. în România?

— Mi-am dat seama că, în linii mari, problemele dv. în ceea ce privește viața orașelor sînt cam aceleași cu ale noastre. Oamenii din mediul rural se mută în orașe, ridicînd problema locuințelor și a locurilor de muncă, probleme care sînt foarte acute în S.U.A. Am fost impresionat de faptul că România avansează mult mai repede, în ceea ce privește construcțiile de locuințe pentru oamenii cu salarii mici, decît noi.

— Vă referiți la planificare și la construcție?

— Planuri facem noi, în Statele Unite, dar de construit aici se construiește proporțional mai mult. Cel puțin din cîte am văzut la București și la Brașov. La Mamaia, e vorba de odihnă, de vacanță, de hoteluri de lux. Însă, ceea ce mă interesează pe mine sînt construcțiile de locuințe pentru oamenii muncii, cei cu salarii mai puțin mari și trebuie să vă felicit pentru că faceți o treabă minunată, din cîte am văzut în orașele vizitate.

— Care sînt, ca să spun așa, problemele generale care stau în fața unui primar al orașelor din S.U.A. la ora actuală ?

— Problema într-adevăr majoră este cea

Imagine din cartierul Titan

a finanțării, o problemă care nu se ridică în fața primarilor dv. aici. Am avut convorbiri cu primarul din București, cu cel din Constanța, și cu cel din Brașov, și banii de care au nevoie pentru a face față problemelor lor sînt alocați de către stat, astfel încît la ei nu se pune problema acută pe care o avem noi de a strînge bani de la populația orașului, pentru a face față poluării aerului și apei, transportului în comun, locuințelor și asistenței sociale.

— Spuneați că au fost o serie de lucruri pe care le-ați văzut și care vi s-au părut interesante pentru experiența dv.

— Da, după părerea mea o vizită ca aceasta constituie un mare ajutor și un mare factor de educare pentru un om ca mine. România a trebuit să facă față problemelor industrializării, celor legate de competitivitatea produselor sale în comerțul cu țările vecine, cu alte țări ale lumii. Trecerea de la o economie de tip agricol la una de tip industrial creează întotdeauna probleme pe plan social. Este, de exemplu, destul de greu să îi un țăran să-l înveți cum să lucreze la mecanismele complexe din fabrici. Și mi s-a părut extrem de interesant să văd în ce mare măsură ați reușit să faceți acest lucru în România. Noi avem mari probleme în acest domeniu. După cum știți, Vietnamul este o problemă-cheie în S.U.A. pentru care s-au cheltuit sume imense de bani. Și toate astea, în dauna orașelor.

Pe mine m-a impresionat întotdeauna cînd am văzut un guvern care a înțeles că trebuie să facă investiții în domeniile prin care să facă față necesităților populației.

●

Prof. BALEVSKI este **Președintele Academiei de Științe din Bulgaria.** Iată de ce mi s-a părut normal, să-l întreb despre relațiile dintre academiile celor două țări, ale noastre. „**România este cea mai apropiată vecină a Bulgariei**, mi-a spus domnia sa. **Din această pricină nu e greu să vizitezi România și în plus e și o vizită foarte plăcută. Noi avem legături vechi cu România. Ați amintit de Academie. Un element foarte interesant e că Academia noastră de științe a dost constituită aici, în România, la Brăila. Bulgaria a fost multă vreme în robie și, după cum știți, foarte mulți revoluționari bulgari au găsit ospitalitate în România frățească. Iar un număr de emigranți bulgari, adunați din mai multe colțuri, au pus, în 1869 bazele academiei bulgare de științe, la Brăila, în România. Vedeți deci că prin însăși nașterea academiei noastre am realizat o legătură trainică cu țara, cu poporul dumneavoastră, o legătură unică în felul ei. Noi avem prieteni foarte buni în România, printre oamenii de știință români. Academiile noastre întrețin legături foarte strînse. Noi ne-am înțeles întotdeauna în toate problemele, și de cîte ori vin în România găsesc prieteni buni, colegi buni și întotdeauna îmi face mare, mare plăcere**".

FOTOGRAFIILE CITITORILOR NOȘTRI

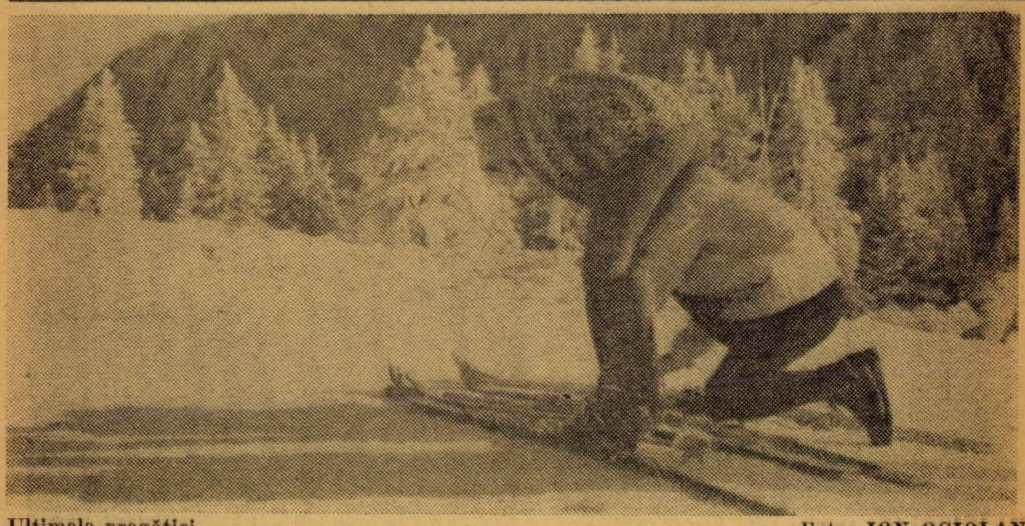

Ultimele pregătiri

Foto: ION OGIOLAN
București

FOTOGRAFIILE CITITORILOR NOȘTRI

Victoria muncii asupra naturii (la cota maximă a Obcinei Mari)
Foto: CAROL ZWILLING — Suceava

GEOGRAFIA ROMÂNIEI ÎN LEGENDE

Prof. univ. dr. docent
VICTOR TUFESCU

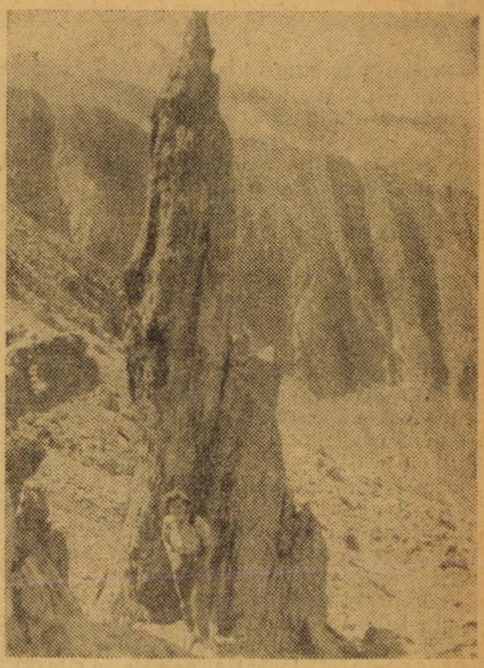

Vestitul Ac al Cleopatrei din munții Făgăraș, stîncă a cărei denumire întruchipează o întîmplare din trecutul istoric al omenirii.

Fotografia: N. CRISTOVEANU

Dintotdeauna legenda a prezentat un anumit farmec, imprimat se pare de viziunea metaforică a realității pe care o aduce, de transfigurare a elementelor obișnuite într-o horă a fantasticului. Ea este sub acest raport soră bună cu poezia. Dar mai are ceva în plus: pornește mai totdeauna de la *realitatea* naturii locurilor cu privelişti mai puțin obișnuite, fie că este vorba de peisaje care atrag prin pitorescul lor deosebit: piscuri semețe (ca Vîrful lui Pătru de pe Surean), stînci de forme impresionante (cum sînt Pietrele Doamnei de pe Rarău, Toaca și Ocolașul Mare de pe Ceahlău, Omul și Sfinxul de pe Bucegi etc.), platforme înalte de-o mare netezime între abrupturi priporoase ca în Retezat, fie că este vorba de cascade ca Duruitoarea din Ceahlău, Urlătoarea din Bucegi, de lacuri adînci (ca lacul Ingerilor din Gutin, lacul Vulturilor din Siriu etc.). Chiar dacă asemenea privelişti pitorești, ori aride și cîteodată stranii, sînt uneori idealizate alteori exagerate în narațiunile legendelor, acestea caută *să le explice geneza* prin intuiția populară adesea naivă. Prin aceasta se apropie de geografie care caută și ea explicații dar sprijinite bineînțeles pe adevărul științific.

Legenda este impregnată însă și de alt element care trebuie subliniat: ea face adesea corelații cu *întîmplări din trecutul istoric* pe care chiar dacă le mai încurcă uneori sub raportul cronologiei faptelor, chiar dacă pune sub lupă anumite elemente neînsemnate exagerîndu-le dimensiunile, trecînd ușor asupra unor fapte esențiale, păstrează totuși un miez de adevăr. Și este explicabil să fie așa deoarece legenda își are mai totdeauna rădăcinile împlîntate adînc în *tradiție*. Poate chiar că de multe ori legenda ia naștere din tradiții. Povestitorul popular depănînd întîmplările trecutului prin filtrul puterii lui de înțelegere, prin fantezia și desigur prin propriul său simț poetic, adaugă și de la el cîte ceva (de unde variantele sub care se prezintă aceiași legendă în regiuni geografice diferite). În această îmbinare de adevăr și plăsmuire a imaginației, de dimensiuni reale și exagerări fantastice, legenda este profund umană: fie prin prezența pe prim plan a omului, prin atribuirea unor însușiri omenești plantelor și fiarelor pădurii, prin însuflețirea stîncilor și apelor, prin înfruntarea mai totdeauna cu biruința binelui asupra forțelor oarbe ale naturii. Acest triumf al ființei umane în luptă cu natura învrăjbită, neprietenoasă, constituie desigur latura reconfortantă și optimistă a lumii legendelor.

Folclorul românesc este foarte bogat și divers în privința legendelor. Faptul se datorește probabil îndelungatei trăiri în singurătăți a populației noastre în perioada invaziilor și chiar mai tîrziu cînd jafurile războaielor și apăsările iobăgirii impuneau

retragerea în adîncul codrilor ori în locurile mai greu accesibile ale munților. Lungile nopți de iarnă în jurul vetrelor cu pilpîiri prietenoase de flăcări, voioasele întîlniri la *nedeile* de pe înălțimile munților, unde se desfășurau acele serbări care începeau cu manifestarea solemnă a cultului soarelui pentru a continua cu bucuria revederii locuitorilor de pe toate laturile munților și cu schimbul produselor lor, erau locurile și împrejurările unde s-au zămislit și au trecut, din generație în generație legendele noastre.

Legendele sînt uneori folosite de știință pentru reconstituirea unor fapte și imagini din trecutul mai depărtat, unde documentele scrise lipsesc ori sînt foarte lapidare și numai consemnative de nume și date. De pildă, pentru stările de lucruri legate de primele formații politice românești din secolele X și XI, cum a fost voevodatul lui Glad din Banat și al urmașului său, istoria folosește pe lîngă unele dovezi documentare, narațiunile din *Legenda Sf. Gerard*, din care se desprind multe elemente utile care arată cum trăiau locuitorii acelor depărtate timpuri, cum erau așezările lor, cum își lucrau ei pămîntul și-și măcinau grînele în rîșnițe de piatră, care vorbea despre mulțimea herghelиilor de cai și a cirezilor de vite, povestesc cum era adusă sarea din Transilvania cu plutele pe Mureș etc. Toate acestea sînt elemente deosebit de prețioase pentru geografia istorică a locurilor, întrucît dau posibilitatea unor reconstituiri evolutive a peisajului umanizat pe o perioadă de aproape un mileniu.

IORGU IORGOVAN ȘI BALAURUL CEL CRUD

O semnificație deosebită pentru explicarea unor fenomene naturale de care se preocupă și geografia, are legenda lui *Iorgu Iorgovan* legată de munții dintre Jiu și Cerna. Ea explică în sens popular geneza unor forme de relief, a unor elemente de faună și floră, a unor ape etc... Spre deosebire însă de majoritatea legendelor antice între care și cele biblice, fenomenul natural apare poetizat și pătruns de-un umanism care te cucerește. Un băiețandru se scaldă în apele termale de lîngă Mehadia (Ad Mediam), unde, din vremea daco-romană, erau celebre băile „Ad aquas Herculi sacras", și prinde puteri neobișnuite asemănătoare unui erou mitologic. Dar, în aceleași ape miraculoase, se scaldă din întîmplare și un pui de năpîrcă (aluzie la vipera cu corn a cărei mușcătură este mortală și care se întîlnește frecvent în acea regiune). Acesta crește cu repeziciune, își înzecește puterile, ajunge un balaur cu mai multe capete, care pustiește munții cu pajiștile lor, face prăpăd în turme și stăpînește cu cruzime neînduplecată întreaga fire. Se ilustrează principiul binelui pus în antiteză cu cel al răului, sau transpus altfel, în sens geografic, lupta omului cu forțele oarbe ale naturii deslănțuite. Din înfruntarea lui Iorgu Iorgovan cu monstrul, legenda explică elementele și fenomenele geografice de care făceam mențiune mai sus: *Retezatul* al cărui vîrf tăiat de paloș stă mărturie pînă în zilele noastre, *Borsecul* unde fiara își vărsa prăzile, culmea golașă a Oslei cu povîrnișurile sterpe de calcar în jurul căreia monstrul își înfășura trupu-i blestemat, *Lacul Bucura*, al bucuriei produse de răpunerea balaurului, *muscarea* prin care poporul înțelege musca columbacă, intervenită și ea în luptă, care invada pe vremuri cîmpurile cu cirezi de vite venind dintr-o peșteră de pe malul Dunării (Golubaț), diferite colnice, surduce (văi strîmte), stînci izolate, rîuri înspumate ori sohodoluri (văi seci în zone carstice), etc... sînt pomenite în această legendă și explicate prin diferite întîmplări pe parcursul narațiunii. Chiar forțele endogene sînt întrezărite în acei zmei de sub pămînt. O amplă și foarte complexă ilustrare a concepției populare despre natură și manifestările ei se găsește în această legendă apărută în locurile unde a pulsat din vremuri străvechi o intensă viață dacică, apoi românească.

FIECARE MUNTE CU POVESTEA LUI...

În masivul Parîng și-n munții care se desprind în jur, unde se țineau din timpuri imemoriale minunatele *nedei* de la Poiana Muierii, cele de pe întinsa platformă a Dobraei, ori din curmătura Sureanului, ș.a., munți peste care treceau la mare înălțime drumuri de care se legau cetățile dacice de pe Platforma Luncanilor, cu așezările străbunilor de peste munte, este o altă lume de legende legate de Vîrful Mîndra și Vîrful lui Pătru, de Dealul Voevodului și Muncelul Cîmpii etc. Fiecare munte cu povestea lui, fiecare vietate pînă la micuțul aușel, cu

legenda ei, toate însă întreţesute în canavaua unor vechi tradiţii. Mileniile se aştern ca o negură peste sensul etic al unor vechi datini. Urmaşii nu mai pricep năzuinţele ori renunţările strămoşilor; doar uneori resimt un nelămurit fior lăuntric.

FRUMOASA NECREDINCIOASĂ

În defileul Dunării, legendele sînt mai amestecate cum a fost şi trecerea oamenilor care s-au perindat pe acolo începînd cu împăratul Traian şi continuînd cu eroii înzăoaţi ai evului mediu ori cu orientalii, care-au urcat ori au coborît pe apele fluviului cu corăbii, ori au umblat pe sub stîncăriile de pe maluri. Ele povestesc despre peşterile din versanţii stîncoşi ai fluviului, despre soarbele (vîrtejuri) din adîncurile Cazanelor, despre stîncăriile de sub luciul apei care primejduiau navigaţia, despre insula Ada Kaleh cu groasele ziduri ale cetăţii şi uliţele înguste, ori cu grădinile de smochini, aflată acum în somnul de basm sub apele lacului de acumulare, ş.a. *Stînca Babagai* de pildă, care iese ca o fantasmă din apele învolburate ale fluviului, pe care nu te saturi să o priveşti din treacătul navei, îşi are legenda ei.

De această stîncă a fost înlănţuită o prea frumoasă cadînă care, dînd ascultare svîcnirilor inimii, a devenit necredincioasă faţă de paşa cetăţii Columbaca, aflată pe ţărmul din dreapta al fluviului. Acolo, de veacuri, cînd bate asprul vînt Coşava, auzi vaietele ei ce înfioară întreaga natură din jur şi saltă valuri înspumate în jur.

Se explică în mod alegoric efectele sonore pe care le produce o stîncă izolată în calea vîntoasei şi eroziunea prin valurile de la baza ei.

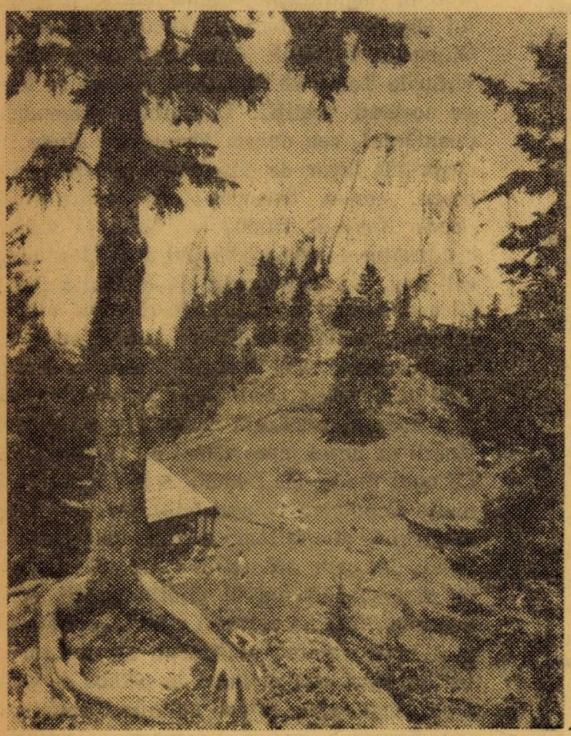

De cînd se ştie, Ceahlăul îşi are sărbătoarea lui anuală, în august, cînd toată lumea satelor din jur urcă în haine sărbătoreşti pînă sus, pe culme, pentru a întîmpina într-o linişte solemnă răsăritul soarelui. Este un fel de nedeie ancestrală, un fel de evocare a vechiului cult uranian şi solar al străbunilor noştri daci: În imagine: cabana Piatra Singuratecă din apropierea izvorului Oltului.

CEAHLĂUL — „DOMN ÎNTRE TOATE MĂGURILE"

O altă lume de legende se leagă de masivul *Ceahlău*, „domn între toate măgurile ce alcătuiesc în juru-i o strajă de onoare",

cum se exprimă Alecu Russo. Bogăția unei trăiri intense, a unor pagini de istorie puțin cunoscute dar adînc înrădăcinate în tradiții, aceasta reprezintă Ceahlăul și munții și apele din jur. „Dacă ar fi cunoscut povestirile celor din vechime — scria cu două veacuri și jumătate în urmă învățatul domnitor D. Cantemir —, el n-ar fi fost mai puțin vestit decît Olimpul, Pindul ori Pelias". Interpretînd un fragment din scrierile geografului antichității Strabon, în care acesta afirma că există în mijlocul Daciei un munte sfînt pe nume Koghean unde locuia Zamolxis și unde într-o peșteră odihnea somnul de veci Deceneu, marele preot al dacilor, unii cărturari moldoveni au considerat că acest munte nu poate fi decît Ceahlăul, deși alții înclină — poate cu mai multă dreptate — pentru o localizare în vestul Carpaților Meridionali (Parîng, Retezat) aflați în inima Daciei. Cert este totuși că, de cînd se știe, muntele Ceahlău își are sărbătoarea lui anuală, în august, cînd toată lumea satelor din jur urcă pînă sus pe culme, în haine sărbătorești, pentru a întîmpina într-o liniște solemnă răsăritul soarelui, un fel de evocare a vechiului cult uranian și solar al străbunilor noștri daci. Un fel de nedeie fără schimb de produse ca în alți munți; o nedeie ca o chemare ancestrală a începutului timpurilor a cărei semnificație n-o mai știe nimeni, dar pe care o simt toți cei ce sînt în stare să urce potecile muntelui.

Legendele Ceahlăului sînt numeroase. Fiecare stîncă, fiecare povîrniș mai impresionant, fiecare peșteră ori strungă, își are povestea ei. Una dintre cele mai vechi pare a fi cea despre stînca *Dochia*. Poporul spune că ar fi fost fata unui rege care s-a transformat în stană de piatră pentru a scăpa de urmăritori. Unii cărturari văd în acest simbol, legătura cu retragerea dacilor liberi în fața cuceritorilor romani; alții, între care N. Densușianu (în „Dacia preistorică"), consideră că întocmai ca alte „babe" (stînci care printr-un joc al naturii se apropie de siluete omenești), Dochia ar fi unul din monumentele megalitice închinate Cybelei, zeița mamă a străvechilor locuitori ai acestor ținuturi. Oricum legenda aceasta merge cu milenii în urmă. La fel, stîncile numite *La Scaune* sînt interpretate de același autor — după unele înțelesuri populare culese de el — drept jilțurile pe care se așezau zeii la sfaturile lor ținute pe vîrfurile celui mai înalt munte al locurilor.

EMINESCU INSPIRAT DE LEGENDA TURNU LUI BUDU

Alte stînci amintesc prin denumirile lor de viața unor sihaștri care se pare că au trăit în singurătățile acelui munte (Peștera lui Ghedeon, Peștera lui Vucol, Poiana lui Gherasim, Piciorul Sihastrului etc.). Chiar vîrfurile Toaca și Panaghia, par să se lege de aceleași tradiții. Una dintre legendele Ceahlăului, cea despre *Turnu lui Budu*, a constituit izvor de inspirație pentru Eminescu, care-a transpus-o în cunoscuta-i poezie *Strigoii*. Budu, un tînăr și viteaz conducător de oști din timpul lui Alexandru cel Bun, s-a îndrăgostit de domnița Ana, fiica domnului țării, jurîndu-și unul altuia credință după rînduiala dintotdeauna a marilor iubiri. Dar tînărul este răpus într-o bătălie, iar Ana, cernită în durerea ei, nu mai acceptă căsătoria cu nici unul dintre tinerii de neam mare atrași de farmecul ei. Cu unul dintre ei, Domnul a hotărît totuși nunta împotriva voinței fetei. Aceasta cere ajutorul unei vrăjitoare care îi aduce logodnicul, dar care era acum doar un strigoi. Ei pornesc călărind în vijelia nopții spre muntele sfînt. La cîntatul cocoșilor, dinspre ziuă însă, puterea vrăjitoriei se destramă, iar strigoiul este prefăcut în stînca de care i se leagă pînă astăzi numele. Eminescu transfigurează această legendă populară, într-o capodoperă poetică:

Cum ei mergînd alături se ceartă, se-ntreabă/ Nu văd în fundul nopții o umbră de roșeață,/Dar simt că-n al lor suflet trecu fior de gheață,/ De-a morții gălbeneală pieriți ei sînt la față.../ Ei simt c-a lor vorbire-i mai slabă, tot mai slabă.

Din depănarea acestor legende observăm o tendință generală de-a explica formarea

În Piatra Craiului, pe peretele de vest al masivului, la 1600 de metri altitudine, turiştii întîlnesc un fenomen carstic deosebit. Este aşa-numita „Poarta basmelor", care aminteşte celor ce-o privesc de poveştile cu uriaşi citite în copilărie...

Fotografia : AUREL BALABAN

unor munţi, ori a unor stînci cu aspecte mai caracteristice, nu prin elemente concrete de observaţie, ci prin împodobirea lor cu elemente de basm, întotdeauna infuzate de umanitate.

Lumea legendelor se întinde şi dincolo de Ceahlău ca o trenă, pînă departe în zona dealurilor moldoveneşti. *Piatra Teiului*, acea stîncă izolată în larga albie a Bistriţei, acum ieşind numai parţial din apele lacului de acumulare Izvorul Muntelui, îşi are povestea ei. Un demon, care se ascundea într-una din grotele Ceahlăului (căpcăun în imaginaţia populară), răpea fetele din satele de pe vale şi le prefăcea în stană de piatră în jurul peşterii. În însăşi lipsa de cauză logică a acţiunii lui se întrezăreşte dezlănţuirea oarbă a fenomenelor naturii. Cînd sătenii de pe vale au pornit uniţi împotriva lui, ca să se răzbune, demonul a smuls o stîncă de pe vîrful Ceahlăului pe care-o aruncă asupra oamenilor răzvrătiţi. Duhul bun al muntelui, pe care poporul l-a preluat din tradiţiile dacice (acelaşi cu magul din „Strigoii" lui Eminescu), reuşeşte să-l împiedice însă pe căpcăun, care scapă din mîini stînca. Înfigîndu-se în albia Bistriţei, aceasta n-a nimicit nici un sat. Multă vreme, ea a purtat numele de Piatra Dracului şi numai după ce un ţăran localnic a sădit un tei pe vîrful ei, ea şi-a căpătat numele pe care-l poartă şi astăzi.

În apropiere de Piatra Neamţ, *Bîtca Doamnei* (462 m), unde s-au găsit temeliile unei cetăţi dacice şi ale unei tabere fortificate medievale, îşi are mica ei legendă cu o doamnă care locuind acolo, trecea pe pod peste vale în dealul Troian asemănător ca formă şi înălţime; ar fi rămas acolo comori în beciurile palatului, pe care însă nu le-a găsit nimeni. Mai departe, în drumul de la Piatra la Tg. Neamţ, *dealul Balaurului*, cu codri de stejar, îşi avea vechea lui legendă cu rezonanţe de basm; după cum şi unele din mănăstirile nemţene ori schiturile din împrejurimi, îşi au istoria învăluită în penumbra irealităţii, ori în povestiri legate de unele personaje reale cum este cea despre *Piatra lui Aron*, menţionată şi de cronicarul Ion Neculce în care este vorba de tînărul Aron ce avea să devină domn al ţării (Aron Tiranul la sfîrşitul secolului al XVI-lea) şi care a fost aspru pedepsit acolo de stareţul mănăstirii ş.a.

ÎN LEAGĂNUL DEZVOLTĂRII MOLDOVEI

O altă regiune unde abundă legendele cu semnificaţii imprimate de natura locurilor este cea de pe *valea Moldovei*, leagănul dezvoltării ţării Moldovei. Una dintre ele,

cea a vînătorii lui Dragoș, cunoscută ca legendă a „descălecatului" Moldovei, este consemnată chiar în cronici. O frază din această legendă reprezintă o adevărată caracterizare geografică a locurilor și ea nu apare întîmplător ci se repetă în toate versiunile și interpretările ce ne-au rămas. Este fraza privitoare la frumusețea locurilor care-au putut să atragă atenția pînă și oamenilor aspri ai acelor vremuri depărtate, precum și la caracterele ei favorabile pentru așezare și arătură. Erau fără îndoială peisaje care veneau în contrast cu cele din munții înalți ai Maramureșului și cu văile lor strîmte și priporoase. Dar în întregul ei legenda explică sensul trecerilor continui peste munte, legăturile indestructibile ale poporului nostru pentru care muntele n-a fost o barieră despărțitoare, ci loc de viețuire și apărare.

Sînt acolo *legendele Rarăului*, alt munte cu aspecte de-un rar pitoresc datorită formațiilor sale calcaroase, care explică apariția unor stînci de forme fantastice cum sînt *Pietrele Doamnei* ale căror povestiri cu adăpostirea acolo a uneia din doamnele țării urmărită de turci, cu comoara ascunsă acolo ș.a. sînt prinse în nuvelele lui Nicu Gane. Una din legende, cea despre locul numit *Moara Dracului*, mi se pare cu totul semnificativă pentru explicarea unui fenomen geografic. Este vorba de explicarea eroziunii apei care, prin cădere, fărîmițează roca, transformînd-o treptat în nisip. La Moara Dracului ajunge pe înserat un tînăr cioban rătăcit prin codri, trudit și flămînd. După un timp, se arată stăpînul morii care-i propune să lucreze la moara lui pe hrană și simbrie bună; ceea ce păcurarul primește. Treaba lui era să care toată ziua apă din Bistrița cu un burduf și să-i dea drumul într-un fel de scoc pe unde vuiau în adînc pietrele morii. Povestirea atestă eroziunea carstică produsă în adîncuri, iar nisipul alb ca o făină ce se vedea lîngă Moara Dracului, poate fi rezultatul eroziunii.

Faptul că legenda pomenește că moara a măcinat un timp grăunți de aur curat se leagă de existența aurului în pietrele din acele locuri și-n nisipul Bistriței Superioare care-și poartă numele de Aurie.

ADAM ȘI EVA LÎNGĂ... POGORÎTA

De cealaltă parte a munților, lîngă Pojorîta doi munțișori de dolomită cu siluete conice, au atras din vremuri vechi atenția, locuitorii numindu-i *Adam și Eva*. Legenda lor pare să se fi pierdut, doar sătenii din satele vecine păstrează obiceiul reunirii pe înserate la poalele acestor munțișori unde cîntă din tulnice „chemarea munților", tradiție pe care o continuă din generație în generație.

Valea Bistriței, drum al plutelor și al primejdiilor la vîltori, este presărată cu legende despre plutași îndrăzneți, care și-au găsit acolo sfîrșitul — cum este *Piatra lui Tudor* de la Toance — cum este *Piatra lui Osman*, turcul pedepsit pentru fărădelegile lui ș.a. Chiar întemeierea orașelor Suceava, Siret și Baia își au legendele lor, care se confruntă adesea în ruinele de cetăți și turnuri de apărare rămase pe dealurile din jur, în locurile cunoscute din istorie pentru mari bătălii etc.

Literatura populară a atins adevărate culmi de inspirație poetică, de gingășie și colorit în legenda versificată a *Mioriței*. Locul ei de obîrșie nu poate fi decît curbura Carpaților, la acel „triplex confinium", unde se întîlneau hotarele Moldovei, Țării Românești și Transilvaniei , reprezentate fiecare prin cîte un cioban cu turma lui. Au fost într-adevăr în acei munți locuri prețuite pentru pajiștile lor, au fost poteci de trecere peste Carpați, a fost Vrancea cu autonomia răzășimii ei... pagini de veridică geografie istorică.

ÎNTÎMPLĂRI ÎN CARE REALITĂȚILE ALUNECĂ ÎN MIRACOL

În ținuturile de deal, legendele prezintă arii teritoriale mai restrînse, referindu-se adesea la *păduri* (legendele codrilor Cozmi-

nului, Herței, Vlăsiei etc.), cu întîmplări în care realitățile alunecă adesea în miracol, după cum — în părțile Moldovei este vorba de plantații de păduri făcute cu prinși din războaie (numele de Dumbrava Roșie, care le reprezintă, întîlnindu-se de mai multe ori), sau de păduri prăvălite asupra dușmanilor prin sistemul de palancă (arbori tăiați parțial de jos care se doborau unul pe altul) creînd adevărate capcane, de unde topicele de Palanca.

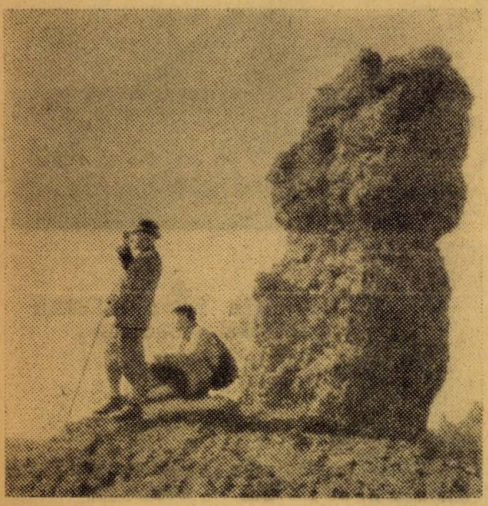

Poporul a păstrat în canavaua tradiției străbune o serie de legende fermecătoare în jurul stîncilor de forme ciudate, impresionante, de pe culmile Carpaților. Pietrele Doamnei, Omul, Sfinxul din Bucegi etc. sînt cîteva din stanele de piatră însuflețite cîndva de imaginația populară. În imagine vă prezentăm o astfel de întruchipare căreia localnicii îi spun *Moșneagul din cetatea legendelor de piatră*.

S-au mai întreșesut frumoase legende în jurul vechilor *hanuri* și ratoșe, locuri de popas și de petrecere, de felul celor pe care M. Sadoveanu le-a pus atît de măiestrit pe seama hanului Ancuței. După cum mai toate ruinele de cetățui și fortificații — de la care multe dealuri și-au luat numele de grădiști, își au legendele lor, ca și *Brazda lui Novac*, ori unele movile ce se văd în depărtări pe zarea dealurilor.

Dobrogea de nord, cu tot zbuciumul schimbărilor prin care a trecut, păstrează ca o arhivă unele legende tocmai din antichitate, adeverite și de numele unor munți (Consul), de unele grote cum este *Peștera Zidită*, unde-au fost pe vecie încarcerați de către asediatori cei ce se adăpostiseră acolo pînă va trece primejdia; legenda despre ostroave dispărute sub ape, ori despre gîrle odinioară mari pe care umblau corăbii, astăzi împotmolite în Delta Dunării. Toate arătînd fenomene adevărate, chiar dacă împodobite poetic.

Asemenea reflex figurativ al unor fenomene ale naturii întîlnim și-n Munții Apuseni. În *Cheile Turzii*, de pildă, legenda spune că, între două peșteri aflate față-n față în versanții cheilor (Cetățuia Mare și cea Mică), era odată punte de argint pe care trecea eterică o zînă de rară frumusețe. Cînd zîna a fost prefăcută în stîncă, acea punte s-a surpat. Povestirea amintește procesul formării cheilor prin prăbușirea punților naturale de deasupra.

Selecționate și corelate între ele, legendele creează o viziune nouă asupra geografiei țării, cu frecvente ecouri din trecut, cu elemente uneori bizare, dar de-un colorit tare și de trăsături exagerate care concretizează deseori excepțional de bine unele noțiuni abstracte ale legilor științei.

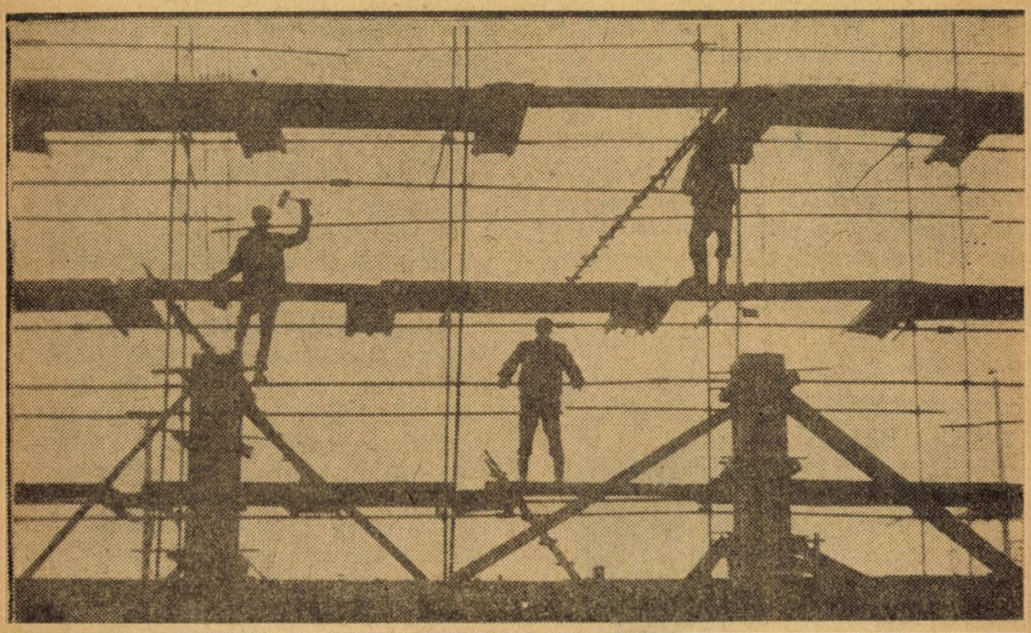

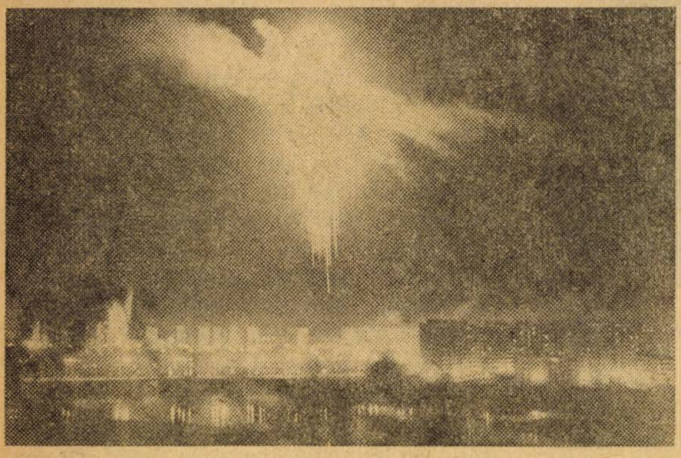

▲
Construcție. Foto: MARIAN IORDACHE — București.

◀
Cartier nou în sărbătoare: Foto: NAE DAN — București

Luminile viaductului.
Foto: MARIN NASTASE — Galați
▼

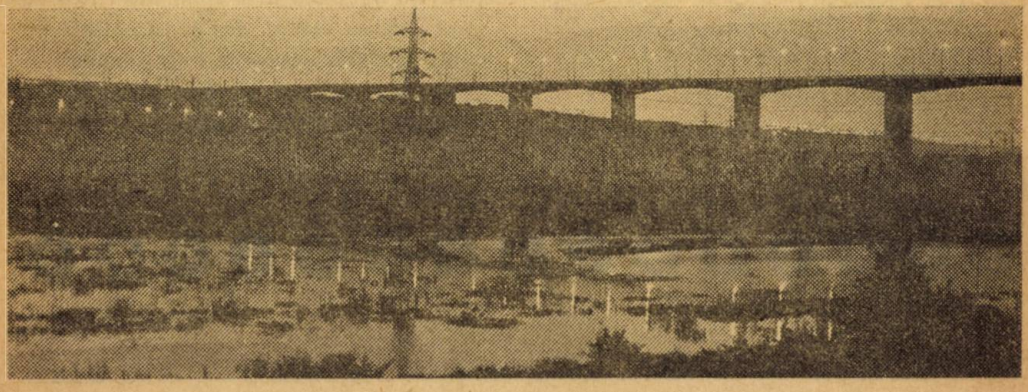

Evoluția celei mai tinere arte atestă astăzi o turnură radicală: angajarea deschisă pe coordonatele marilor probleme ce agită omenirea, transformarea ecranului într-o oglindă măritoare a cazurilor reale evocate cu forța artei în dimensiuni simbolice, capabile să extragă și să comunice sensuri agitatorice.

LA ORDINEA ZILEI

FILMUL POLITIC

EUGEN ATANASIU

Creatorii dintr-o nouă generație de cineaști au regăsit drumul spre publicul larg, spre acele mase care au făcut ca spectacolul de film să devină cea mai populară dintre artele secolului nostru. Este generația postbelică, ce a cunoscut ororile ultimei conflagrații cu consecințele ei care răzbat în realitatea imediată: spaima atomică, amenințarea pactelor militare, războaiele «locale», asasinarea democrației, agresivitatea subtilă a neocolonialismului și altele, care-și pun pecetea asupra destinului omului de astăzi, oriunde ar locui el pe glob. Cineaștii, militanți ai acestei (sau, mai bine zis acestor) generații s-au dedicat trudei nobile de a spune ADEVĂRUL, cu toate riscurile pe care acesta le implică. Îndeosebi curente ofensive, anticomerciale (cum este «cinema nuovo» brazilian) au făcut din creația celor care le-au urmat o veritabilă armă politică în lupta contemporană pentru progres — înfruntînd neajunsurile materiale de tot felul, apoi barierele cenzurii ca și epitetele desfigurante ale criticii și esteților «rafinați» pentru a ajunge la acel public imens în slujba căruia s-au socotit angajați, în primul rînd moral.

Dar este, oare, filmul politic, o descoperire a actualității înțeleasă ca momentul în care istoria a început să cunoască un ritm accelerat de rezolvare a unor nedreptăți milenare?

Ar fi să credem că el este «o modă» — deci, trecătoare ca orice modă — dacă am nesocoti strălucitele tradiții acum renăscute. Cu aproape jumătate de veac în urmă, **«cel mai bun film al tuturor timpurilor»** — cum contează și astăzi la toate anchetele cinematografice internaționale —, filmul **«Potemkin»** al lui Serghei Eisenștein avea să ducă cu sine revoluția în casetele de peliculă: a intrat în cronica celei de-a șaptea arte faptul că marinarii de pe vasul olandez **«Cele șapte provincii»** s-au răsculat după ce au văzut la cinematograf **«Potemkin»**. Un alt mare cineast al lumii, Charlie Chaplin, a înscris în ilustra-i filmografie acel mereu actual film **«Dictatorul»**, inegalabil pamflet politic intemeiat pe analiza caustică a fenomenului nazist. De-a lungul unei epoci cuprinzătoare, un documentarist ca Joris Ivens și-a dedicat cariera — magistral împlinită — de a colinda planeta cu camera de luat vederi și a o preface în armă cu lunetă. Pretutindeni, pot fi amintite nume de cineaști și opere care au jalonat o tradiție filmului politic — teren fertil care cunoaște în anii din urmă o orientare de anvergură.

Larga audiență a unor filme cum a fost «Z» de Costa Gavras, afirmarea unor tendințe, școli, curente, ce-și propun să stea cu fața la marile probleme social-politice ale epocii, eflorescența fără precedent a scurt-metrajului și documentarului de denunț politic a războiului, segregației rasiale, represiunilor polițienești — sînt doar cîteva repere în stare să identifice un moment decisiv în angajarea prezentă a celei de-a șaptea arte.

Fie că este vorba de o amplă revigorare menită să înlăture criterii formale, convenționale ce au îndepărtat cinematograful de public și de preocupările lui — pentru a reda acum conținutului de idei ponderea meritată — fie, chiar mai mult, că filmul politic contemporan va fi mîine în măsură să pună sub semnul

întrebării funcția însăși a cinematografului ca artă a milioanelor de spectatori, cert este că un amplu proces este în curs. Una din atîtea dovezi pe care le aduce în acest sens anul cinematografic încheiat, sînt selecțiile ca și premiile celor mai reputate competiții internaționale — Cannes, Moscova, Oberhausen, Annecy sau Cracovia — care au consacrat filme socotite a fi «un semn al timpurilor noastre». Cineaștii și criticii sînt de acord că filmul politic cucerește un loc tot mai important, că el constituie în momentul de față punctul celei mai strînse relații dintre creatorul și consumatorul artei universale a ecranului.

Ca gen ce cunoaște o tot mai amplă dezvoltare, filmul politic are astăzi probleme ideologice și artistice proprii, își definește estetica sa combativă. Preocuparea, devenită în prezent efectivă, este nu numai aceea de a realiza atari filme dar și de a cerceta laturile sale de creație și audiență: orizont, limbaj, eficacitate artistică, mijloace de a pătrunde cît mai rapid în conștiința publică și consecințele palpabile ale acestei pătrunderi. În directă legătură cu aceasta, au loc progresive mutații de conștiință ale creatorilor înșiși — regizori sau interpreți — care încetează să se mai țină alături de opțiunile politice fundamentale impuse de realitățile epocii. Scopul final al angajării deschise, l-a exprimat cît se poate de limpede marea vedetă americană Jane Fonda: «**Un viitor mai bun în care să fie mai puțină nedreptate, către o lume în care copiii noștri să-și poată regăsi speranța**».

FILMUL POATE SĂ SCHIMBE REALITATEA?

Înainte de orice, filmul politic pune problema menirii filmului. Creațiile acestui gen nu-s făcute nici ca să delecteze, nici să amuze. Spectatorul stă concentrat iar în fața privirilor lui — ca printr-o fereastră larg deschisă — se înfățișează ceea ce știe și a aflat deja din afara sălii de cinema. Atunci, la ce bun filmul? De pildă: amintitul «Z» sau, mai recent pe ecranele noastre, «**Bătălia pentru Alger**» de Gillo Pontecorvo. În cel dintîi, asistăm la o reconstituire a împrejurărilor în care Lambrakis a putut fi asasinat de către reacțiune*),

«Orice asemănare cu personaje existente și fapte istorice este intenționată» (genericul filmului «Z»).

*) *Deputatul grec Gregorios Lambrakis din partea partidului E.D.A. a fost victima unui «accident» la 22 mai 1963, după ce luase cuvîntul la un miting organizat de «prietenii păcii» pentru a protesta împotriva instalării în țara sa a rachetelor «Polaris».*

iar în cel de-al doilea, la o frescă epică a luptei poporului algerian pentru independență — respectiv, la organizarea primului nucleu al Frontului de eliberare națională între anii 1954–57. Evenimente trăite sau cunoscute din ziare, marcînd în memorie o epocă ai cărei martori sîntem.

Să vedem mai întîi ce spun cineaștii. «**Acesta este un film care lasă drum liber reflecției**» a declarat Costa Gavras despre «**Z**», adăugînd semnificativ: «**Dacă reflecția este sinonimă cu politica, atunci «Z» este un film politic**». Și așa și este, căci deși nu orice politică înseamnă reflecție, cea care denunță asasinatul politic ca instrument de intimidare a maselor ce-i urmează pe liderii progresiști — cărora le-au dat mandatul de a se opune pregătirilor de război — este, într-adevăr, POLITICA, în sensul major al cuvîntului. Și Gillo Pontercorvo spune: «**Am renunțat la eroul individual și am hotărît să părăsesc un obicei dăunător în cinematografie, acela de a aplica unei realități vii scheme moarte. Era, de asemenea, pentru prima oară cînd realizam un film politic. Din acest punct de vedere, filmul este mereu actual: problema luptei pentru independența națională, problema luptei împotriva colonialismului. Aceasta nu schimbă cu nimic din ceea ce numesc «adeziunea sentimentală a spectatorului». De altfel, una din temele principale ale filmului este un fapt elementar, dar a cărui importanță crește în zilele noastre: cînd un popor își pune problema independenței, cînd această nevoie s-a copt în conștiința poporului, el își va atinge scopul. În acest sens, filmul este un imn al acestei lupte, care depășește cu mult granițele Algeriei**».

Iată deci, în două profesiuni de credință artistică, convergența către același țel: de a determina o «priză de conștiință» a spectatorului. Este prima treaptă către a modifica ceva. Este începutul necesar și promovat deschis, fără grija că spectatorul îl va refuza căci nu evită ci își trage seva tocmai din acele teme acute care îl preocupă în viața de fiecare zi, îl îndeamnă la reflecție. Ideea aceasta, ca cinematograful militant să se bizuie pe

«Bătălia pentru Alger» un film în care lupta pentru libertate și independență devine cauza întregului popor.

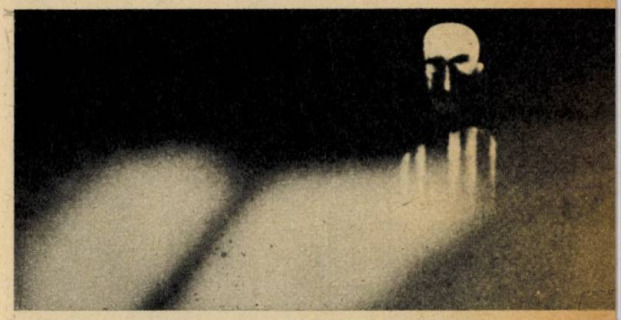

Nici filmul de animație nu rămîne astăzi în afara genului politic: «Apel» de regizorul polonez Ryszard Czekala, cheamă la vigilență împotriva atrocităților războiului. Lucrat cu gravuri mișcătoare, acest scurt metraj destinat spectatorilor maturi și premiat la Annecy '71 a dobîndit o unanimă apreciere pentru forța sa de evocare dramatică a martiriului mereu pilduitor al deținuților lagărelor de concentrare fasciste.

Marele Premiu al Festivalului Internațional de la Cracovia '71 a revenit documentarului englez în culori «Revolta tăcută» de Charles Denton, care înfățișează cum tinerii recruți din infanteria americană trimiși în Vietnam paralizează, prin refuzul lor de a lupta în acest «război murdar», acțiunile militare.

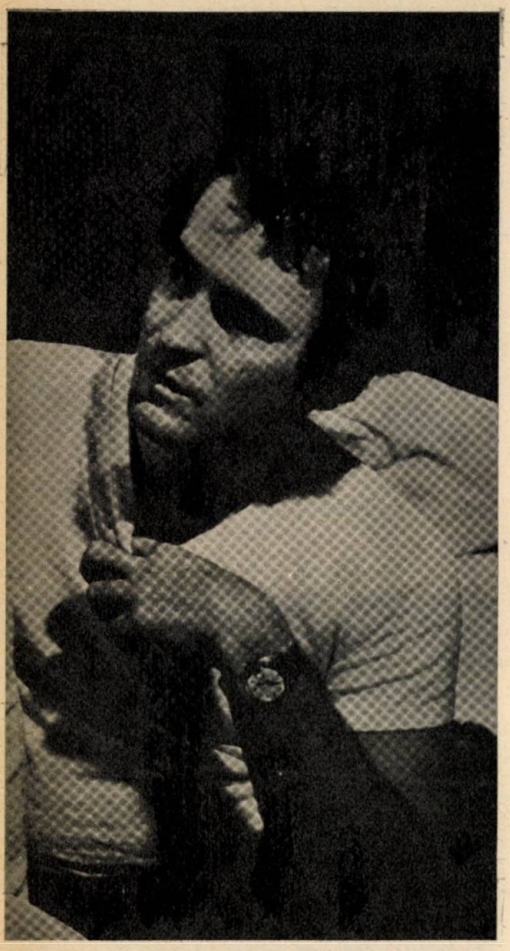

Bernardo Bertolucci

capacitatea de reflecție a spectatorului este împărtășită nu numai de cineaști. Un mare filozof și estetician — decedat tocmai anul acesta — Gyorgy Lukacs, într-o discuție despre problemele politice și artistice ale filmului din țara sa, sublinia că: «**Dacă un film, ca operă de artă, a reușit să facă întrucîtva ca oamenii să reflecteze serios asupra unei situații din trecut sau din prezent, el și-a atins scopul... Filmul are datoria să reprezinte aspectele pozitive și negative ale societății și, pentru că astfel poate să se capete un relief esențial, el trebuie să conducă la atenție și la reflecție omul de pe stradă, care adesea atinge faptele fără să reflecteze, reacționînd numai la nivel sentimental. Dacă la cinema, chiar o singură persoană reușește să-și găsească propriul ei drum, filmul și-a atins obiectivul...**» Din acest punct de vedere, care implică perspectiva, se cere privit filmul politic ca gen al artei. Efectul său de convingere este neîndoios, dar căile și proporțiile în care se realizează nu poate fi exagerat decît poate de către acei care i-ar dori, de fapt, dispariția. Că cineaștii au conștiința limpede a efortului de durată, care se cere întreprins cu talent și migală prin numeroase și tot mai importante creații de gen, rezultă și din ceea ce spune apreciatul regizor Ousman Sembene, o proeminentă personalitate a cinematografiei africane în plină dezvoltare: «...**nu cred că am putea schimba realitatea cu un singur film. Noi va trebui, împreună cu toți cineaștii africani să realizăm cantități de filme pentru a încerca să modificăm cît de puțin situația din țările noastre... Pentru mine, cinematograful este o armă politică...**»

A ROSTI ADEVĂRUL PE LIMBA TUTUROR

În cinematograf, publicul nu este identic în gusturi, în preferințe. Pentru a-l contacta, filmul politic trebuie să răspundă tuturor. Între filmele pe care spectatorii de la noi le-au văzut pe ecrane anul acesta, este și

«Trebuie să admitem că filmul poate să atingă scopul pe care și l-a fixat: de a se adresa opiniei publice fără complezență și fără demagogie» (criticul francez Marcel Martin despre «Sacco și Vanzetti» în revista «Cinema '71»). În foto: Riccardo Cucciola, premiat la ediția jubiliară a Festivalului de la Cannes și Gian-Maria Volonte, interpreții rolurilor titulare din «Sacco și Vanzetti»

«Sfîrșitul dialogului» — *scurt metrajul turnat de africani de culoare care demască segregația rasială în Africa de Sud a cucerit trei premii la Festivalul Internațional de la Oberhausen '71. Criteriile premierii: angajamentul politic și riscul personal pe care și l-au asumat autorii în timpul turnării filmului.*

«Prețul puterii». E un western, în regia lui Tonino Valerii, cu Giuliano Gemma din seria realizată de studiourile italiene. Altele nu impun publicului decît prin răpăiala de pistoale și mormane de morți. Acesta, face excepție: evocă nu schema de succes a filmelor de la Hollywod ci tocmai un eveniment actual — ce e drept, plasat în 1881 — care însă, în nici un caz nu ar fi putut fi turnat în «cetatea viselor» din California. Este asasinarea unui președinte al Statelor Unite în Texas. Dar aceasta nu s-a întîmplat atunci, ci cu John Kennedy — vor spune spectatorii. Evident. Acesta a fost și scopul cineastului care, într-un articol publicat în **«Cinema d'Oggi»**, declară că filmul său este un western aparte, un «western politic». Arătînd că în centrul filmului stau conflictele dintre forțele conservatoare din sudul S.U.A. și cele ale progresului, regizorul Valerii subliniază actualitatea lui. «...**după atîtea decenii, conflictele nu s-au rezolvat încă...**» Caracter, situații, resorturi social-politice se identifică deliberat cu cele ale binecunoscutului asasinat de la Dallas, unde se și consumă acțiunea filmului.

Putința asocierii limpezi, corecte, este asigurată prin însăși maniera în care cineastul explică acțiunea cu mijloacele favorite genului. Western-ul politic nu renunță la «suspense» și nici la împușcături dar ele au aici o valoare fără echivoc. Așa cum spunea, pe drept cuvînt reputatul cineast englez Joseph Losey — realizatorul filmelor «Pentru țară și rege» și «Servitorul» prezentate și publicului nostru pe marele sau pe micul ecran —: «**Un adevărat film politic trebuie să fie explicit**».

Angajarea este replica falsei obiectivități care nu rostește decît formal adevărul, în fapt, mistificîndu-l. Losey trasează distincția dintre a arăta și felul în care arăți pe ecran: «**Pentru a vorbi de forma politică să revedem «Bătălia pentru Alger» căci acesta este un studiu foarte simplu și care arată cum se comportă oamenii, inclusiv slăbiciunea și lașitatea. Marea calitate a filmului este de a prezenta lucruri atroce fără cel mai mic sentimentalism**».

Deci nu expunerea detașată a evenimentelor este cauza filmului politic ci cea partizană, pledoaria pentru ceea ce constituie sensul lor chiar dacă Lambrakis a fost asasinat, președintele S.U.A. ucis la Dallas, luptătorii algerieni trădați, torturați, lichidați. Concluzia pe care o va trage spectatorul depășește limitele actiunii de ecran tocmai prin felul în

«Angela — portretul unei revoluționare» se *intitulează filmul realizat de către Yolande du Luart, tînără cineastă franceză, fostă studentă a Universității din California. Ea a filmat-o timp de opt luni pe Angela Davis — luptătoarea de culoare încarcerată — pentru a realiza un documentar despre aceea pe care a cunoscut-o ca profesoară de filozofie, urmîndu-i cursurile la această universitate.*

care ea a fost relatată. Căci, filmul politic făcînd din adevăr un bun al celor mulți, mizează nu pe instincte, ci pe ceea ce separă omul de ipostaza animalității cultivată de cinematograful-opiu. **«Cu toată umilința, singurătatea, frigul,** — spunea tot Losey

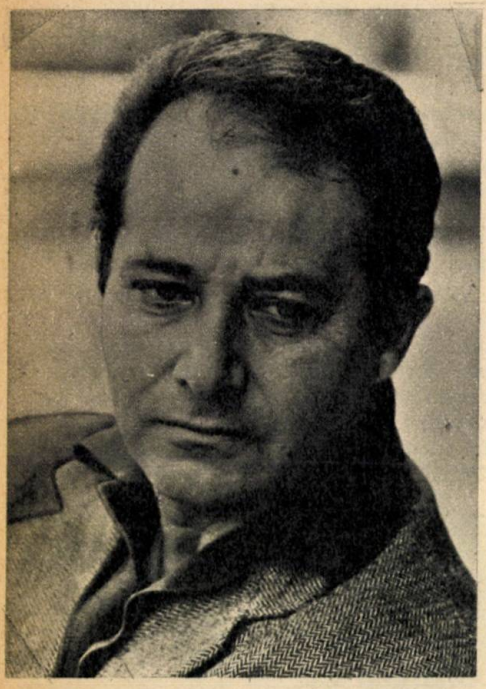

Gillo Pontecorvo

care au trecut comuniștii germani — cum, de altfel, o și mărturisește — explica scopul înfățișării acelui «țarc concentrațional»: **«Am vrut să arăt cum cel care este pasiv capătă conștiința, de necesitatea și posibilitatea luptei, recreînd astfel propria-i demnitate. Cum militantul, la rîndul său, capătă conștiința acestei umanități care-l refuza, atît de necruțătoare era lupta (în interiorul lagărelor — n.n.). Această temă prefigurează pentru mine lumea de mîine care, menținînd intacte ideile, le sporește și le încarcă cu o vanitate cotidiană».**

Descoperind sau redescoperind filmul politic, cineaștii se afirmă în tot ceea ce au mai activ și mai generos, parcurgînd drumul de la pasivitate la acțiune. Este un fapt real, că, în domeniul artei filmului, numeroși regizori și chiar actori au realizat culmi ale creației «încărcînd cu umanitate» cum spune Gatti **«ideile luptei».** Nu mai departe decît anul acesta, filmul **«Sacco și Vanzetti»** în regia lui **Giuliano Montaldo,** reluînd evenimentul care, la vremea sa, a stîrnit o furtună de proteste în întreaga lume — condamnarea și executarea pe scaunul electric a celor doi emigranți italieni, în S.U.A., pentru o crimă nedovedită, în fond pentru convingerile și activitatea lor sindicală — a prilejuit actorului Riccardo Cucciola un rol pentru care a fost distins cu Premiul de interpretare al Festivalului de la Cannes 1971. Așadar, departe de a fi doar o ilustrare a unor teze, filmul politic

Și westernul poate sluji adevărul militant: Actorul Giuliano Gemma în «Prețul puterii».

— rămîne în interiorul ființelor umane educate o mică scînteie care va reaprinde mîndria lor». Adevărul trezește conștiințele, le înflăcărează.

CINEASTUL — UN AGITATOR?

Cititorul își amintește, poate, un film vechi de un deceniu: «Țarcul» de Armand Gatti. Era filmul «universului închis», al lagărelor de exterminare din anii fascismului. Cineastul francez care se inspirase din situații reale prin

deschide calea marii creații. Cu condiția ridicării conștiente a creatorului la înălțimea ideilor operei. Cu condiția slujirii devotate

«Pînă în prezent, filmele mele n-au avut decît implicații politice... Printre proiectele mele se află, de asemenea, două filme direct politice (Joseph Losey, distins cu Marele Premiu «PALME d'OR» la Festivalul de la Cannes 1971 pentru filmul «Mesagerul»).

și fără reticențe a cauzei pe care o susține pe ecran. Cu condiția identificării depline cu imperativele progresului. Pilda unei cariere cum este aceea a cineastului olandez de faimă mondială, Joris Ivens, este concludentă. El spune: **«Nu mi-am ascuns niciodată ideile politice și fiecare din filmele mele este aproape un credo, ca munca mea din Vietnam sau filmul pe care l-am terminat asupra Laosului. Nu se poate aștepta de la mine un film ambigu... Este într adevăr ceea ce se cheamă uneori «o carieră» și eu m-am atașat înainte de toate rolului de căpătîi al documentarului, care este o armă directă la lupta pentru eliberarea popoarelor, pentru revoluție, pentru socialism. Și documentarele au, de asemenea, o a doua viață, am putea spune, că «Pămîntul Spaniei» sau «Vizitînd Indonezia», care, dacă sînt în actualitate, mobilizează oamenii să gîndească.**

Față de mărturisirile unui veteran al cinematografiei, cele spuse de Bernardo Bertolucci — realizator italian dintr-o nouă generație, care s-a afirmat cu valoroase creații — vin să deschidă arcul unui cuprinzător transfer între generații a conceptului menirii cineastului, susținînd **«o muncă militantă în interiorul uzinelor, în colaborare directă cu clasa muncitoare. Căci nu e vorba numai să denunți, trebuie de asemenea să analizezi și să acționezi».**

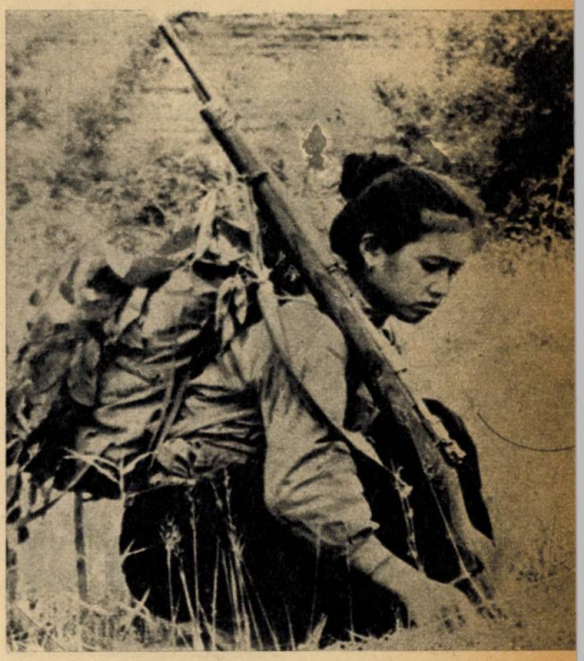

«Un film politic revoluționar trebuie să fie un film militant, ceva care nu numai că reprezintă concepții revoluționare, dar care transformă realitatea, adică conștiința spectatorilor». (Marceline Loridan, coautoare a filmului de lung metraj «Poporul și armele sale» realizat în Laos împreună cu Joris Ivens și alți șase cineaști).

În fotografia de sus, cadru din film, în fotografia de jos Joris Ivens și Marceline Loridan filmînd în Laos.

FIȘĂ TEHNICĂ

Durata de funcționare	LUNOHOD–1	ROVER
Data alunizării	17 noiembrie 1970	31 iulie 1971
Propulsie	motoare electrice	motoare electrice
Sursă de energie	fotobaterii solare	baterii încărcate pe pămînt
Numărul de roți	8	4
Durata de funcționare	Nelimitată (teoretic)	54 de ore
Viteză maximă	200 metri/oră	14,5 km/oră
Autonomia maximă	Nelimitată (teoretic)	160 km
Echipaj	Pe Pămînt – Vehicul teleghidat	La bordul vehiculului – Vehicul cu comenzi manuale

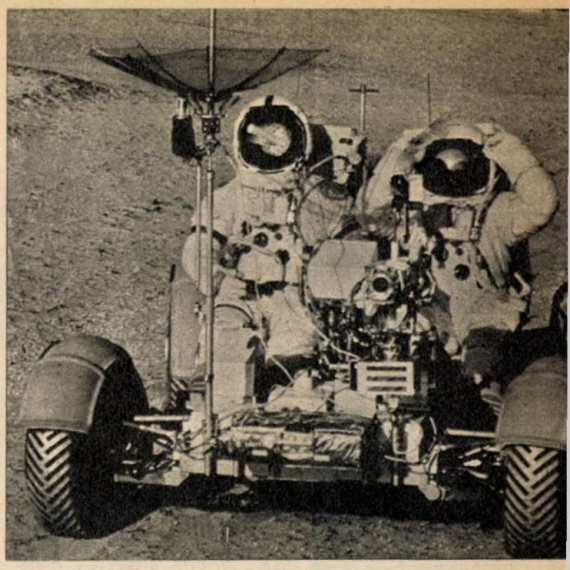

Roverul

AUTOMOBILUL PE LUNĂ

Putem vorbi acum și despre automobilul lunar! Iată o uriașă realizare a științei, a inegalabilei capacități de creativitate, de inventivitate, a omului.

Două tipuri, total diferite, de automobile lunare ne sînt de acum cunoscute în condiții de experimentare cu deplin succes «la fața locului».

Primul a fost **Lunohodul sovietic.** La 17 noiembrie 1970, Lunohodul sovietic a efectuat primele sale învîrtituri de roată pe suprafața Lunii, într-o regiune numită «Marea Ploilor». Pilotat de la 380 000 km, Lunohodul reprezintă un adevărat rezumat al tuturor tehnicilor de avangardă. Este un veritabil robot, în întregime automat, pus în mișcare de energia solară. Din punct de vedere teoretic, funcționarea sa poate fi nelimitată.

Lunohodul se deplasează cu ajutorul unor fotobaterii solare. Schema de funcționare a unui vehicul cu fotobaterii solare poate fi rezumată după cum urmează: roțile sînt mișcate de motoare electrice, iar energia furnizată motoarelor electrice provine din baterii care sînt încărcate în mod continuu, nu de către un dinam, ci de către fotobateriile solare. Aceste fotobaterii sînt dispuse în mare număr pe acoperișul vehiculului și captează direct energia solară. În cazul Lunohodului, fotobateriile sînt vizibile în forma unui mare capac deschis.

Dat fiind că energia solară este «gratuită» ne-am putea întreba de ce automobilele actuale nu funcționează potrivit aceluiași principiu, deoarece s-ar rezolva dintr-o dată problema vechiului motor cu explozie, zgomotos, poluant și atît de... lacom! Explicația este simplă. Pe Pămînt, sîntem supuși capriciilor norilor. Ar fi nevoie de un soare total pentru rentabilitatea maximă a bateriilor solare. Pe Lună nu există atmosferă și ca atare energia solară depășește cu 40 la sută cea primită de suprafața Saharei; de aici rezultă o putere care nici în cele mai bune condiții